

Bruxelles, 29.5.2013
SWD(2013) 373 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

**Evaluarea Programului național de reformă pentru 2013 și a Programului de
convergență ale României**

care însoțește documentul

Recomandare de RECOMANDARE A CONSILIULUI

**privind Programul național de reformă al României pentru 2013 și care include un aviz
al Consiliului privind Programul de convergență al României din 2013 pentru perioada
2012-2016**

{COM(2013) 373 final}

CUPRINS

Rezumat.....	2
1. Introducere	5
2. Situația economică actuală și perspective.....	6
3. Punerea în aplicare a programului	7
4. Alte provocări și evaluarea agendei în materie de politică	12
4.1. Politica bugetară și impozitarea	12
4.2. Piața forței de muncă, politicile sociale și educația	18
4.3. Măsuri structurale de promovare a creșterii economice și a competitivității.....	25
4.4. Modernizarea administrațiilor publice	34
5. Tabel recapitulativ (recomandări specifice fiecărei țări, obiective).....	36

REZUMAT

Perspectivă economică

Economia României a crescut cu 0,7 % în 2012, iar Comisia prevede o redresare modestă în 2013, creșterea urmând să ajungă la aproximativ 1,6 %, determinată în principal de cererea internă și de investiții. Se estimează că în 2013 inflația globală a prețurilor de consum, care în 2012 a fost de 3,4 %, va rămâne la un nivel ridicat, în jurul valorii medii de 4,3 %. Pe plan extern, contul curent s-a îmbunătățit semnificativ, trecând de la un deficit de 4,5 % din PIB în 2011, la 4 % din PIB în 2012, estimându-se că va rămâne sub 4 % în 2013 și în 2014.

Piața forței de muncă s-a redresat într-o anumită măsură în 2012, însă persistă provocări, în special șomajul ridicat în rândul tinerilor. Șomajul a scăzut de la 7,4 % în 2011, la 7 % în 2012, dar se estimează că șomajul în rândul tinerilor, în prezent de aproximativ 23 %, va rămâne la un nivel ridicat.

În ceea ce privește politicile bugetare, România a îndeplinit obiectivul prevăzut de programul pentru 2012 de a reduce deficitul public global sub 3 % din PIB. Bugetul României pentru 2013 vizează un deficit global de 2,4 % din PIB, deși previziunile de primăvară ale Comisiei indică un deficit de 2,6 % pentru 2013 și de 2,4 % pentru 2014. Pentru a-și atinge obiectivul, România intenționează să-și îmbunătățească soldul structural cu 1 % din PIB în 2013, valoarea fiind adecvată. Obiectivul pe termen mediu al României este realizarea unui deficit structural de 1 % din PIB, planificat a fi atins în 2014, ceea ce, atunci când este recalculat de Comisie pe baza metodologiei stabilite de comun acord, corespunde atingerii obiectivului bugetar pe termen mediu (OTM) până în 2015. Datoria publică a României este relativ mică (37,8 % din PIB în 2012) și, deși se estimează că va crește la 38,6 % în 2014, aceasta este încă mult sub limita de 60 % din PIB.

Aspecte principale

În prezent, România este în curs de finalizare a punerii în aplicare a celui de-al doilea program de ajustare economică împreună cu UE și cu FMI. Programul ar trebui să se încheie în mod oficial după efectuarea unei analize finale în vara anului 2013.

- În ceea ce privește politicile bugetare, România și-a îndeplinit angajamentul prevăzut în cadrul programului de a reduce deficitul public general sub 3 % din PIB în 2012. Reformele în domeniul guvernării bugetare sunt aplicate, în special prin monitorizarea mai strictă a întreprinderilor de stat care fac parte din sectorul administrației publice și prin ierarhizarea priorităților proiectelor de investiții publice.
- De asemenea, s-au făcut progrese importante în domeniul reformelor structurale, cum ar fi impozitarea, sectorul bancar, energetic și al transporturilor.
- Cu toate acestea, reforma principalelor întreprinderi de stat a fost insuficientă. Arierele care grevează principalele întreprinderi de stat care fac obiectul analizei au rămas puțin peste nivelul-țintă stabilit pentru 2012. Progresele înregistrate în ceea ce

privește introducerea managementului profesionist și vânzarea de participații minoritare și majoritare ale întreprinderilor de stat au fost necorespunzătoare.

- O serie de măsuri corective au fost convenite în luna ianuarie, acestea urmând să fie puse în aplicare înainte de analiza finală din vara anului 2013. Este necesar să se realizeze progrese în ceea ce privește reducerea arrieratelor administrațiilor publice locale, prin adoptarea unei legi privind lichidarea întreprinderilor de asigurare și continuarea reformelor în sectoarele gazelor, energiei electrice, căilor ferate și asistenței medicale.
- **În plus, rata globală de absorbție a fondurilor UE rămâne foarte mică** (până la sfârșitul anului 2012, 20,2 % din totalul fondurilor structurale, de coeziune și agricole disponibile), existând în consecință un risc semnificativ ca o parte importantă din fondurile structurale și de coeziune să nu mai fie pusă la dispoziția României în 2013.

Pe lângă provocările pe termen scurt identificate în cadrul programului, România se confruntă cu o serie de alte provocări pe termen mediu în încercarea de a asigura o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. PIB-ul pe cap de locuitor al României, care reprezintă 46 % din media UE, este unul dintre cei mai relevanți indicatori ai decalajului de dezvoltare a țării. Printre provocări se numără în special necesitatea de a spori participarea pe piața forței de muncă, îmbunătățirea competitivității globale și reformarea administrației publice. Fondurile UE pot reprezenta o sursă importantă de investiții publice pentru a sprijini România în abordarea acestor provocări.

- **Piața forței de muncă/educație/situație socială:** sporirea numărului de persoane pe piața forței de muncă este principala provocare. Cu toate că șomajul este relativ scăzut (7 % în 2012), rata globală a ocupării forței de muncă este de numai 63,8 %, una dintre cele mai reduse din UE. În același timp, șomajul în rândul tinerilor este ridicat (ajungând la 22,8 % în 2012), iar persoanele defavorizate, în special romii, se confruntă cu mari dificultăți, rata șomajului în rândul romilor fiind de șase ori mai mare decât rata medie națională (48,6 %). Reducerea sărăciei continuă să fie o provocare majoră; românii sunt pe locul doi în ceea ce privește probabilitatea de a fi expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială în UE și aproape unul din trei români are o stare materială extrem de precară. România se confruntă cu o provocare majoră în ceea ce privește îmbunătățirea calității educației și a formării, mai mult de doi din cinci adolescenți în vârstă de 15 ani având un nivel necorespunzător în ceea ce privește cunoștințele din domeniul citirii, al matematicii și al alfabetizării la științe.
- **Competitivitate:** România are o competitivitate economică generală scăzută. Principalele provocări sunt infrastructura de transport și infrastructura TIC slab dezvoltate, mediul de afaceri slab și sprijinul scăzut acordat cercetării și dezvoltării. Infrastructurile de bază ale transporturilor și conexiunilor în bandă largă ale României sunt subdezvoltate și continuă să reprezinte un obstacol în calea creșterii. Intensitatea cercetării și a dezvoltării este extrem de mică, în timp ce sistemul de cercetare și inovare este foarte fragmentat și există puține legături între educație, cercetare și întreprinderi. Măsurile în materie de guvernare care se modifică rapid, mediul de reglementare greoi și birocrăția au un impact negativ asupra mediului de afaceri. Creșterea eficienței energetice (România este a treia cea mai energointensivă economie) va fi crucială pentru competitivitatea industrială.

- **Administrația publică:** slaba capacitate administrativă este o preocupare importantă pentru România. Administrația publică este caracterizată printr-un cadru juridic inconsecvent, o recurgere frecventă la ordonanțe de urgență, slabă cooperare interministerială și o birocrație excesivă. Aceasta este, de asemenea, subminată de lipsa competențelor, lipsa de transparență în ceea ce privește recrutarea personalului și schimbarea frecventă a managerilor. Slaba capacitate administrativă contribuie la un nivel scăzut de absorbție a fondurilor UE. România poate să îmbunătățească semnificativ colectarea impozitelor prin punerea în aplicare a unei strategii cuprinzătoare menite să asigure respectarea obligațiilor fiscale. Prevenirea și combaterea practicilor de corupție, în special în domeniul achizițiilor publice, este o provocare, în timp ce România este pe penultimul loc în ceea ce privește percepția independenței sistemului judiciar.

1. INTRODUCERE

În prezent, România este în curs de finalizare a punerii în aplicare a celui de-al doilea program de ajustare economică împreună cu UE și cu FMI. În urma unei cereri prezentate de România la data de 17 februarie 2011, Comisia Europeană și FMI au negociat cu autoritățile din această țară un program de ajustare economică preventivă. Un program cu o durată de doi ani a fost aprobat de Consiliul European la data de 12 mai 2011 și de Consiliul director al FMI la data de 25 martie 2011. Pachetul financiar preconizat are o valoare de până la 4,9 miliarde EUR, incluzând 1,4 miliarde EUR din partea UE și aproximativ 3,1 miliarde DST¹ din partea FMI. Atât programul cu UE, cât și programul cu FMI au fost tratate ca măsuri preventive și nu s-au efectuat plăți. Programul urmărește să faciliteze o ajustare ordonată continuă a deficitelor bugetar și extern prin întărirea credibilității politicii economice a guvernului, inclusiv ajustarea bugetară în curs, consolidarea reformei pieței financiare, concentrarea într-o mai mare măsură pe reformele pieței produselor și a pieței forței de muncă, precum și creșterea absorbției fondurilor UE. S-a preconizat că atingerea acestor obiective avea să mărească potențialul de creștere al României, să susțină stabilitatea monetară și financiară, să întărească încrederea în moneda națională a României și să reducă probabilitatea unor efecte negative asupra bilanțului întreprinderilor și asupra bugetelor gospodăriilor. Întrucât programul nu a putut fi finalizat la timp din cauza întârzierii reformelor, autoritățile au solicitat și au obținut o prelungire de trei luni a programului FMI. În timp ce posibilitatea de a beneficia de fonduri în cadrul programului UE a expirat la sfârșitul lunii martie 2013, programul nu va fi finalizat până la efectuarea analizei finale a programului, care este prevăzută să aibă loc la vară². Punerea în aplicare a programului de ajustare economică este monitorizată de către Comisie și FMI, pe bază trimestrială, prin verificarea respectării termenilor stabiliți în Memorandumul de înțelegere și în Memorandumul privind politicile economice și financiare. Având în vedere condițiile aferente programului în conformitate cu Memorandumul de înțelegere, precum și raportarea periodică și cerințele de monitorizare, țările participante la program au fost exceptate de la obligația de a transmite programe naționale de reformă (PNR) și programe de stabilitate sau de convergență³.

Prezentul document de lucru al serviciilor Comisiei (DLSC) din cadrul semestrului european 2013 prezintă o sinteză a progreselor recente înregistrate în punerea în aplicare a programului și o evaluare a viitoarelor provocări. Detalii suplimentare cu privire la punerea în aplicare a programului se găsesc în analizele trimestriale ale Comisiei pe

¹ Drepturi speciale de tragere, echivalentul a aproximativ 3,5 miliarde EUR.

² În ceea ce privește acordarea de sprijin suplimentar din partea instituțiilor financiare internaționale, împrumutul acordat de Banca Mondială pentru politica de dezvoltare, cu o opțiune de tragere amânată în valoare de 1 miliard EUR, a intrat în vigoare la 11 ianuarie 2013. De asemenea, Banca Mondială continuă să furnizeze 500 milioane EUR în cadrul finanțării bazate pe rezultate de care beneficiază asistența socială și reformele sistemului de sănătate din România.

³ Conform scrisorii Secretariatului general adresate ambasadurilor la data de 13 septembrie 2012 [ARES(2012)1063684).

această temă⁴. DLSC evaluează măsurile de politică ținând cont de constatările Analizei anuale a creșterii pentru 2013 efectuată de Comisie (AAC 2013)⁵, publicată în noiembrie 2012, precum și de obiectivele României aferente Strategiei Europa 2020. AAC 2013 prezintă propunerile Comisiei pentru a ajunge la înțelegerea comună necesară cu privire la prioritățile de acțiune la nivel național și la nivelul UE în 2013. AAC 2013 identifică cinci priorități menite să ghideze statele membre în vederea relansării creșterii economice: urmărirea consolidării bugetare diferențiate și favorabile creșterii economice; reluarea activității normale de creditare a economiei; promovarea creșterii economice și a competitivității în prezent și în viitor; combaterea șomajului și a consecințelor sociale ale crizei; și modernizarea administrației publice. În acest context, și cu toate că fusese exceptată în mod oficial de această obligație, România a prezentat în aprilie 2013 un PNR actualizat și un program de convergență. Aceste programe furnizează informații detaliate privind progresele realizate de la începutul anului 2012 și privind planurile de viitor ale guvernului. Informațiile din aceste programe stau la baza evaluării efectuate în prezentul document de lucru al serviciilor Comisiei. Programul național de reformă confirmă angajamentul României de a aborda lacunele în domeniile: administrație publică, mediu de afaceri, competitivitate economică și dezvoltare locală, piața forței de muncă și educație, incluziune socială și reducerea sărăciei, cercetare și dezvoltare, schimbări climatice și energie. Programul de convergență demonstrează angajamentul României de a îmbunătăți poziția sa bugetară în vederea atingerii obiectivului pe termen mediu și a asigurării sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice, în conformitate cu Pactul de stabilitate și de creștere. Programul transmis a trecut printr-un proces de consultare limitat: ambele programe au fost aprobate de guvern prin intermediul unui memorandum.

2. SITUAȚIA ECONOMICĂ ACTUALĂ ȘI PERSPECTIVE

Economia României a crescut cu 0,7 % în 2012, iar pentru 2013 se estimează o redresare modestă. În 2012 creșterea a fost inhibată de o gravă secetă estivală, care a afectat producția agricolă, precum și de un context extern nefavorabil. Se estimează că în 2013 creșterea PIB-ului se va situa în jurul valorii de 1,6 %, cererea internă, în special investițiile, fiind principalul factor determinant. În timp ce se estimează că exporturile vor crește într-o oarecare măsură, se preconizează că importurile vor crește mai rapid pe fondul redresării economice. Se estimează că în 2013 inflația globală a prețurilor de consum, care în 2012 a fost de 3,4 %, va rămâne ridicată, în jurul valorii medii de 4,3 %. Pe plan extern, contul curent s-a îmbunătățit semnificativ, trecând de la un deficit de 4,5 % din PIB în 2011, la 4 % din PIB în 2012; se estimează că deficitul va rămâne sub 4 % în 2013 și 2014.

În ceea ce privește politicile bugetare, România a îndeplinit obiectivul bugetar prevăzut de programul pentru 2012 de a reduce deficitul public general sub 3 % din PIB în

⁴ Aceste rapoarte, împreună cu alte informații privind programul de asistență financiară, pot fi găsite la adresa: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/balance_of_payments/romania/romania_en.htm.

⁵ COM(2012) 750 final.

termeni SEC⁶. Pentru 2013, se estimează că ajustarea bugetară va continua. Bugetul adoptat în februarie 2013 prevede un deficit global de 2,4 % din PIB, ceea ce ar permite o ajustare bugetară structurală suplimentară de cel puțin 0,5 % din PIB.

Condițiile pieței financiare s-au îmbunătățit semnificativ din vara anului 2012, urmând în linii mari evoluția statelor din regiune. Spreadurile randamentelor obligațiunilor suverane la 5 ani a scăzut la mai puțin de 200 de puncte de bază la începutul lunii ianuarie 2013. Rezultatele înregistrate în sectorul bancar au continuat să fie afectate de creșterea volumului de active depreciate și de constituirea de provizioane aferentă. În pofida presiunilor continue asupra calității activelor, adecvarea capitalului la nivel de sistem a rămas la o valoare liniștitoare, de 14,7 % la sfârșitul lunii decembrie 2012.

Piața forței de muncă s-a redresat într-o anumită măsură în 2012, însă persistă provocări, în special șomajul ridicat în rândul tinerilor. În 2012, rata ocupării forței de muncă a crescut cu 1,9 % în comparație cu 2011, în timp ce rata șomajului a scăzut de la 7,4 % din forța de muncă (categoria de vârstă 15 – 74 de ani) în 2011, la 7 % în 2012. Cu toate acestea, se estimează că șomajul în rândul tinerilor, care în prezent este de aproximativ 23 %, se va reduce într-o anumită măsură, dar va rămâne ridicat în 2013. Se estimează că în 2013, la fel ca în anul precedent, creșterile salariale din sectorul public vor depăși creșterile salariale din sectorul privat, ca urmare a ultimei etape a restabilirii salariilor din sectorul public după reducerea lor cu 25 % în 2010.

Ipotezele macroeconomice pe care se bazează programul național de reformă (transmis la data de 30 aprilie 2013) și programul de convergență (transmis la data de 30 aprilie 2013⁷) sunt plauzibile. Ambele programe reflectă obiectivele și acțiunile necesare în contextul programului de reformă economică convenit în cadrul asistenței financiare acordate de UE/FMI. Ambele programe reflectă același scenariu macroeconomic. Scenariul macroeconomic prevăzut în programul de convergență și în programul național de reformă este apropiat de previziunile Comisiei.

3. PUNEREA ÎN APLICARE A PROGRAMULUI

În ceea ce privește politicile bugetare, România și-a îndeplinit angajamentul prevăzut în cadrul programului de a-și reduce deficitul public general la un nivel mai mic de 3% din PIB în termeni ESA în 2012. Arieratele continuă să fie o problemă importantă, în special la nivelul administrațiilor locale. La sfârșitul lunii decembrie, România nu a îndeplinit obiectivele convenite cu FMI privind situația arieratelor, nici la nivel central, nici și la nivelul administrațiilor locale. Cu toate că au fost luate măsuri specifice în toamna anului 2012 pentru a reduce arieratele administrațiilor locale, reducerea înregistrată la sfârșitul lunii decembrie 2012 a fost semnificativ mai mică decât se preconizase. În ianuarie 2013,

⁶ Sistemul european de conturi economice integrate (SEC) este sistemul de conturi naționale și conturi regionale utilizat în UE.

⁷ O rectificare a fost transmisă la data de 9 mai 2013.

autoritățile au fost de acord să ia măsuri suplimentare pentru a aduce arieratele administrațiilor locale sub control, inclusiv prin accelerarea aprobării parlamentare a legii privind insolvența administrațiilor locale, conținând angajamente privind proiecte de investiții ale administrației publice locale cofinanțate de administrația centrală în cadrul alocărilor bugetare și măsuri mai stricte pentru monitorizarea și asigurarea respectării legislației privind finanțele publice de către administrațiile locale. Respectarea acestor angajamente suplimentare nu a fost încă verificată. Pentru 2013, România ar trebui să fie în măsură să își acopere necesarul brut de finanțare (referitor la deficitul bugetar, refinanțarea datoriei publice și partea care revine guvernului din rambursarea împrumutului acordat de FMI) recurgând la sursele existente pe piață.

Bugetul pentru 2013 vizează atingerea unui deficit de numerar de 2,1 % din PIB , ceea ce corespunde unui deficit SEC de 2,4 % din PIB. Acesta permite o creștere cu 4 % a pensiilor, o alocare pentru punerea în aplicare în sectorul sănătății a Directivei UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților, precum și o ierarhizare clară a priorităților investițiilor publice. Măsurile privind veniturile includ reducerea elementelor deductibile fiscal, îmbunătățirea impozitării în domeniul agriculturii, precum și instituirea obligativității unui impozit de 3 % pe cifra de afaceri a întreprinderilor mici. De asemenea, taxa pe proprietate și ratele accizelor vor crește pentru a ține pasul cu inflația și se va introduce un impozit excepțional ca urmare a dereglementării prețurilor gazelor. În plus, salariul minim a crescut de la 700 RON, la 750 RON la 1 februarie 2013 și se preconizează că acesta va fi majorat în continuare, urmând să ajungă la 800 RON la 1 iulie 2013.

Reformele în domeniul guvernantei bugetare sunt aplicate prin monitorizarea mai strictă a întreprinderilor de stat care fac parte din sectorul administrației publice și prin ierarhizarea priorităților proiectelor de investiții publice. Aceasta din urmă a devenit o prioritate de vârf pentru autorități, care s-au angajat să asigure finanțarea proiectelor care sunt finalizate în proporție de cel puțin 80 %. În plus, s-a luat decizia de a redirecționa o serie de proiecte finanțate integral din bugetul național pentru a fi cofinanțate din fonduri UE și, în același timp, de a anula o serie de alte proiecte finanțate anterior integral din bugetul național. S-au înregistrat întârzieri suplimentare în integrarea sistemului de raportare contabilă în sistemul de plăți al Trezoreriei din cadrul Ministerului Finanțelor Publice din cauza unei noi contestații împotriva procesului de ofertare.

Au fost realizate progrese suplimentare în sectorul bancar. Acestea se referă la rezoluția bancară, punerea în aplicare a recomandărilor Comitetului european pentru riscuri sistemice privind împrumuturile în monedă străină către IMM-urile negarantate, măsurile permanente privind filtre prudențiale vizând solvabilitatea, rezervele și provizioanele pentru pierderi din credite și regimul fiscal al creanțelor bancare vândute societăților de recuperare a activelor cu sediul în România. Angajamentul restant pentru analiza finală din vara anului 2013 este adoptarea modificării legii privind lichidarea întreprinderilor de asigurare, pentru care autoritățile au ratat termenul programului și anume sfârșitul lunii octombrie 2012.

În timp ce angajamentele privind reforma în domeniul reglementării sectorului energetic au fost în mare parte respectate, o serie de angajamente restante trebuie să fie puse în aplicare înainte de sfârșitul lunii iunie 2013. O parte considerabilă a celui de-al treilea pachet privind energia a fost transpusă în legislația adoptată în 2012, dar anumite dispoziții nu au fost încă transpuse. Primele faze ale dereglementării prețurilor la energie electrică au fost puse în aplicare în conformitate cu foaia de parcurs privind energia electrică, care prevede dereglementarea completă a prețurilor energiei electrice pentru societăți comerciale până la sfârșitul anului 2013, iar pentru gospodării până la sfârșitul anului 2017. Foaia de parcurs privind gazele (prețurile gazelor ajungând la nivelul prețurilor pieței până la sfârșitul anului 2014/2015 pentru societăți comerciale și până la sfârșitul anului 2018 pentru gospodării) a fost, până în prezent, pusă în aplicare, dar rămân incertitudini în ceea ce privește punerea în aplicare a acestora în viitor. În decembrie 2012 autoritățile au lansat, în regim de testare, o nouă platformă de comercializare a gazelor. Angajamentele restante care trebuie onorate înainte de analiza finală a programului se referă în principal la: (i) permiterea unei mai bune integrări a României în piața gazelor din UE⁸ prin ridicarea restricțiilor implicite la export și prin realizarea fluxurilor inverse la punctele de interconectare a rețelelor de gaze de la frontiera cu Ungaria și Bulgaria; (ii) asigurarea unei protecții corespunzătoare pentru consumatorii de energie ca urmare a creșterii prețurilor la energie; și (iii) începerea separării certificate a rețelelor de transport de energie electrică și de gaze prin emiterea de certificate preliminare pentru operatorii de transport de către autoritatea națională de reglementare în domeniul energiei.

De asemenea, angajamentele guvernului privind reforma procesului de reglementare în domeniul transporturilor au fost în mare parte onorate. Au fost luate măsuri de politică pentru a îmbunătăți cadrul de reglementare în care își desfășoară activitatea societățile feroviare. Autoritatea de reglementare în domeniul feroviar a dobândit un grad mai mare de independență prin eliminarea, în octombrie 2012, a reprezentanților ministerului de profil din Consiliul de conducere. Cadrul de reglementare a fost revizuit pentru a permite societății de infrastructură feroviară să stabilească în mod independent taxele de acces, fiind totodată finalizat un studiu privind procedura de ofertare concurențială aferentă atribuirii contractului privind obligația de serviciu public pentru transportul feroviar de călători. În ceea ce privește eficiența măsurilor vizând sectorul feroviar, în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul programului, societatea de călători a eliminat din obligația de serviciu public trenurile interurbane și internaționale, ceea ce a permis stabilirea în mod liber a prețurilor pe aceste linii și a reformat subvenționarea obligației de serviciu public prin introducerea factorului călător-km cu o pondere de 20 % în calcularea subvenției, care anterior era stabilită doar în funcție de km de linie. Printre măsurile restante care trebuie îndeplinite înainte de analiza

⁸ Racordul de interconectare a rețelei de gaze cu Ungaria, care a fost deschis în 2010, nu funcționează încă bidirecțional. În prezent sunt în curs de realizare alte două proiecte de interconectare cu Bulgaria. Pe lângă lipsa disponibilității capacității de export (fluxuri inverse virtuale și fizice), aceasta se datorează și existenței unor dispoziții legislative sau a unor măsuri echivalente care împiedică exportul de gaze.

finală se numără următoarele: (i) închirierea în sistem leasing a ultimei părți din liniile ferate neperformante; (ii) introducerea unor sisteme de performanță legate de întârzieri între societatea de infrastructură și societățile de transport călători/mărfuri; și (iii) semnarea unor contracte bazate pe performanță cu societatea de infrastructură feroviară pentru a consolida responsabilitatea în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor în materie de investiții și întreținere.

În ceea ce privește reformele în sectorul principalelor întreprinderi de stat, progresele au fost insuficiente. Acesta a fost unul dintre principalele motive pentru amânarea finalizării evaluării programului. Performanța operațională a principalelor întreprinderi de stat care fac obiectul analizei s-a deteriorat într-o oarecare măsură în 2012 în comparație cu 2011 (pierderi de aproximativ 0,6 % din PIB până la sfârșitul anului 2012), dar au rămas sub plafonul orientativ prevăzut în programul convenit cu FMI. Arierele acestor societăți au scăzut în cursul anului 2012 și au ajuns la 2 % din PIB la sfârșitul anului 2012, dar au rămas în continuare peste plafonul de 1,5 %, care a fost obiectivul orientativ prevăzut de program pentru sfârșitul anului 2012. Cu toate că s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește privatizarea și restructurarea întreprinderilor de stat, progresele globale înregistrate în ceea ce privește introducerea de manageri profesioniști și vânzarea de participații minoritare și majoritare în întreprinderile de stat au fost în mod clar inadecvate și au fost departe de angajamentele asumate în program. În luna ianuarie au fost convenite mai multe angajamente privind măsuri corective, acestea urmând să fie puse în aplicare înainte de analiza finală din vara anului 2013.

Au fost inițiate reforme ale asistenței medicale, însă, până în prezent, progresele au avut un ritm lent. În loc să introducă o lege-cadru cuprinzătoare, guvernul intenționează să pună în aplicare reformele asistenței medicale prin intermediul unui plan de acțiune. Acesta vizează consolidarea asistenței ambulatorii și a celei cu rol profilactic, reevaluarea finanțării spitalelor pentru a reduce riscul acumulării de arierate, revizuirea programelor naționale de sănătate, definirea pachetului de servicii de bază și îmbunătățirea cadrului de reglementare al serviciilor de asistență medicală. Pentru a crește și mai mult eficiența cheltuielilor din sistemul sanitar, guvernul intenționează să pregătească o strategie financiară pe termen mediu până în septembrie 2013. Guvernul a instituit un instrument de raportare financiară lunară pentru spitale în vederea monitorizării în timp util a bugetelor acestora. Introducerea posibilității legale de a înlocui managerii spitalelor, dacă un spital a avut arierate trei luni consecutive, a fost introdusă în contractul-cadru dintre Casa Națională de Asigurări de Sănătate și spitale. Totuși, acesta nu a fost încă aprobat la nivel legislativ și nu a respectat termenul-limită prevăzut, și anume sfârșitul lunii martie 2013. La jumătatea lunii martie 2013 a fost aprobată legislația privind introducerea unei mici coplăți pentru anumite servicii prestate prin internare în spital, dar măsură în care este pusă în aplicare rămâne să fie evaluată. Conform condițiilor prevăzute de Memorandumul de înțelegere, Ministerul Sănătății oferă informații privind bugetele spitalelor de la nivel local și central Ministerului Finanțelor Publice, care verifică dacă spitalele au efectuat cheltuieli excesive.

Rata globală de absorbție a fondurilor UE rămâne foarte scăzută, existând în consecință un risc semnificativ ca o parte importantă din fondurile structurale și de coeziune să fie dezangajată în 2013⁹. La sfârșitul anului 2012, rata de absorbție a fost departe de obiectivul stabilit. La sfârșitul lunii decembrie 2012, absorbția cumulativă era de 5,53 miliarde EUR, aproximativ 20,2 % din totalul disponibil din fondurile structurale, de coeziune și agricole. Prin urmare, aceasta a fost cu 2,47 miliarde EUR mai mică decât obiectivul prevăzut în program pentru sfârșitul anului 2012, și anume 8 miliarde EUR. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune ale UE a stagnat în cea mai mare parte a celei de a doua jumătăți a anului 2012, din cauza unor deficiențe sistemice existente în cadrul sistemului de gestionare și control. Anumite programe operaționale (părți din programele operaționale privind transporturile și din cele regionale, precum și toate programele operaționale privind competitivitatea, mediul și resursele umane) au fost presuspendate. Corecțiile financiare propuse au fost acceptate de autoritățile române. Pentru anumite părți din programele regionale și din cele privind mediul, plățile au fost reluate în decembrie 2012 și, respectiv, în martie 2013, iar în februarie 2013 au fost reluate pentru programul privind resursele umane. Pentru alte programe (competitivitate și transport) se estimează că plățile se vor relua numai în prima jumătate a anului 2013, după ce autoritățile naționale și auditorii UE vor efectua verificările necesare și dacă rezultatele acestora vor fi satisfăcătoare. Programul de dezvoltare rurală a înregistrat progrese corespunzătoare în 2012, cheltuielile cumulate până la sfârșitul anului 2012 ajungând la aproximativ 3,9 miliarde EUR, adică aproximativ 48,6 % din fondurile totale alocate pentru perioada 2007 - 2013. Totuși, acest procent este cu mult sub media UE-27, care este de 62,7 %. Absorbția financiară s-a accelerat la începutul anului 2013, fiind declarate cheltuieli în valoare de 408 milioane EUR pentru primul trimestru al anului 2013.

În ceea ce privește reformele capacității administrative, autoritățile au continuat să facă unele progrese în punerea în aplicare a planurilor de acțiune pe baza recomandărilor formulate în cadrul analizelor funcționale efectuate în 2011. Majoritatea contractelor încheiate cu Banca Mondială pentru punerea în aplicare a principalelor acțiuni pe termen mediu și lung au fost semnate. În plus, prin intermediul Secretariatului General al Guvernului și în coordonare cu Ministerul Finanțelor Publice, este în curs de elaborare, cu sprijinul Băncii Mondiale, un sistem de monitorizare și evaluare a politicilor publice. Pe baza rezultatelor analizelor funcționale, autoritățile s-au angajat să elaboreze norme de personal pentru fiecare minister și să aplice regula 1-la-7¹⁰ într-un mod mai flexibil, menținând, în același timp, masa salarială la aproape 7 % din PIB. Autoritățile s-au angajat, de asemenea, să revizuiască legea salarizării unice a funcționarilor publici pentru a identifica principalele blocaje și provocări în punerea sa în aplicare.

⁹ În conformitate cu actualele estimări (de la sfârșitul lunii martie 2013) ale Comisiei, pentru 2013 există riscul de dezangajare a 5,8 miliarde EUR în cazul Fondului european de dezvoltare regională și a Fondului de coeziune și, respectiv, de 1,16 miliarde EUR în cazul Fondului social european.

¹⁰ Regula 1-la-7 implică faptul că numai unul din șapte lucrători din sectorul public este înlocuit.

S-au înregistrat progrese satisfăcătoare în punerea în practică a unui ghișeu unic complet funcțional, astfel cum se prevede în Directiva privind serviciile, dar sunt necesare măsuri suplimentare pentru a finaliza reforma. Nu toate procedurile administrative sunt disponibile online, iar implicarea anumitor autorități (în special la nivel local) nu este încă asigurată. Capacitatea portalului de a fi utilizat cu ușurință trebuie îmbunătățită substanțial dacă se dorește ca acesta să fie util pentru furnizorii de servicii. În plus, România trebuie încă să pună în aplicare soluții adecvate pentru identificarea electronică a utilizatorilor din alte state membre. De asemenea, autoritățile române ar putea fi mai ambițioase în ceea ce privește competențele ghișeului unic, oferind servicii de e-guvernare dincolo de domeniul de aplicare al Directivei privind serviciile și prin integrarea diferitelor proceduri cu impact asupra activității societăților în diferite etape ale ciclului lor economic.

4. ALTE PROVOCĂRI ȘI EVALUAREA AGENDEI ÎN MATERIE DE POLITICĂ

Pe lângă provocările pe termen scurt identificate în cadrul programului, România se confruntă cu o serie de alte provocări pe termen mediu, identificate în AAC 2013 și prin intermediul obiectivelor Strategiei Europa 2020. Reprezentând 46 % din media UE, PIB-ul pe cap de locuitor al României este unul dintre cei mai relevanți indicatori ai decalajului de dezvoltare a țării. Există provocări specifice în ceea ce privește participarea pe piața forței de muncă (rata scăzută de ocupare a forței de muncă), educația (rată ridicată de abandon școlar timpuriu, competențe inadecvate pieței forței de muncă), sărăcia și excluziunea socială (număr mare de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune) și competitivitate economică generală scăzută, reflectate într-un sistem slab de cercetare și inovare, o infrastructură subdezvoltată, deficiențe ale mediului de afaceri, precum și eficiență energetică scăzută și gestionare deficitară a deșeurilor. Există și alte provocări în domeniul sistemului judiciar (nivel redus de independență și eficiență scăzută), în materie de capacitate administrativă în general slabă a guvernului, precum și în privința diferențelor mari între regiuni. Aceste provocări sunt reflectate în recomandările specifice de țară. Fondurile UE pot contribui la abordarea acestor provocări, sprijinind în totalitate prioritățile în materie de politică stabilite în agenda Strategiei Europa 2020. Acestea reprezintă o sursă importantă de investiții publice menite să sprijine România în soluționarea provocărilor.

4.1. Politica bugetară și impozitarea

Evoluțiile bugetare și dinamica datoriei

După ce în 2012 a redus deficitul public general, a cărui valoare este sub 3 % din PIB, în conformitate cu recomandarea Consiliului, obiectivul principal al programului de convergență pentru 2013 este de a continua consolidarea bugetară în vederea îndeplinirii OTM în cursul perioadei prevăzute de program. Acesta din urmă conține un obiectiv pe termen mediu de -1 % din PIB. OTM a fost redus de la - 0,7 % din PIB, în urma unor reevaluări orizontale periodice a sustenabilității finanțelor publice, în conformitate cu

Regulamentul 1466/97. Obiectivul pe termen mediu actualizat reflectă obiectivele Pactului de stabilitate și de creștere. Principalul obiectiv al strategiei bugetare prezentate în program este de a îndeplini OTM până în 2014, ceea ce, atunci este recalculat de Comisie pe baza metodologiei stabilite de comun acord, corespunde îndeplinirii OTM până în 2015.

Scenariul macroeconomic care stă la baza previziunilor bugetare prevăzute de program este plauzibil și în conformitate cu evaluarea prezentată în cadrul celor mai recente previziuni ale Comisei. Programul prevede în 2013 o reducere a deficitului public general la 2,4 % din PIB, de la 2,9 % din PIB în 2012, ceea ce corespunde unui deficit structural (recalculat)¹¹ de 1,7 % din PIB. Măsurile care vizează creșterea veniturilor includ reducerea elementelor deductibile fiscal, îmbunătățirea impozitării în domeniul agriculturii, introducerea unui impozit excepțional ca urmare a dereglementării prețurilor gazelor și introducerea unei taxe speciale pentru transportul de energie electrică și gaze. Bugetul pe 2013 permite, de asemenea, o creștere a salariului minim, o creștere de 4 % a pensiilor și o alocare pentru punerea în aplicare în sectorul sănătății a Directivei UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților¹². Previziunile de primăvară ale Comisiei indică un deficit public general de 2,6 % din PIB în 2013, întrucât estimează că se vor înregistra mai puține câștiguri din ierarhizarea priorităților proiectelor de investiții și un impact redus al pachetului de măsuri privind veniturile.

În 2014, se estimează că deficitul public general va scădea în continuare, ajungând la 2 % din PIB, conform celor prevăzute de program, ceea ce corespunde unui deficit structural (recalculat) de 1,3 % din PIB¹³. Pe baza programului, ajustarea deficitului global în 2014 va fi realizată în principal din venituri mai mari ca proporție din PIB, în timp ce cheltuielile în raport cu PIB-ul vor fi, în linii mari, stabile. Programul menționează principalele elemente ale consolidării bugetare pe termen mediu, fără a le cuantifica. În conformitate cu programul, în ceea ce privește veniturile, autoritățile intenționează să extindă baza de impozitare, să crească nivelul de colectare a impozitelor, să simplifice sistemul de impozitare și să reducă evaziunea fiscală. În ceea ce privește cheltuielile, autoritățile intenționează să asigure un nivel sustenabil al cheltuielilor cu salariile și pensiile și să pună în aplicare legea de restituire a proprietăților confiscate în timpul regimului comunist. Pe baza ipotezei uzuale că politicile actuale rămân neschimbate, serviciile Comisiei prevăd un deficit global mai mare pentru 2014, de 2,4 % din PIB, ceea ce reflectă creșterea raportului venituri-PIB, în concordanță cu accelerarea

¹¹ Sold ajustat ciclic, fără a se lua în considerare măsurile unice și temporare, recalculat de serviciile Comisiei pe baza informațiilor furnizate în program, folosind metodologia convenită de comun acord.

¹² Conform Directivei UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților, va trebui ca toate contractele noi semnate după luna martie 2013 să fie plătite de către administrația publică în termen de 60 de zile în sectorul sanitar și în termen de 30 de zile în alte sectoare. În prezent, întârzierile plăților în sectorul sanitar sunt de 210 zile.

¹³ Din cauza diferențelor de metodologie pentru estimarea PIB-ului potențial, soldul structural recalculat pe baza metodologiei stabilite de comun acord, care utilizează scenariul macroeconomic din program, se poate abate de la soldul structural calculat de către autoritățile naționale. Deficitul structural de 1,3 % din PIB în 2014 se bazează pe metodologia stabilită de comun acord. În cazul în care se utilizează metodologia autorităților naționale, deficitul structural ar îndeplini deja în 2014 OTM de 1 % din PIB.

preconizată a activității economice și cu creșterea raportului dintre cheltuieli și PIB. Principalele riscuri asociate cu planurile de buget pentru perioada 2013 – 2014 se referă la: (i) alte eventuale corecții financiare legate de absorbția fondurilor UE sau de finanțarea proiectelor prioritare de la bugetul național; (ii) o nouă acumulare de arierate în a doua parte a anului 2013 și, eventual, o continuare a acestui fenomen în 2014, în special la nivelul administrațiilor locale; și (iii) progrese limitate în ceea ce privește restructurarea întreprinderilor de stat, ceea ce ar putea conduce la noi presiuni asupra bugetului.

Pe baza deficitului bugetar de 2,9 % din PIB în 2012 și având în vedere că serviciile Comisiei estimează deficite sub 3 % în perioada 2013 – 2014, se pare că România și-a corectat deficitul excesiv (a se vedea caseta 1 pentru detalii cu privire la procedura de deficit excesiv). Pentru anii următori, în conformitate cu componenta preventivă din Pactul de stabilitate și de creștere, România ar trebui să realizeze progrese adecvate în direcția îndeplinirii OTM. În termeni structurali, ajustarea bugetară prevăzută de program se realizează în cea mai mare parte în 2013, cu o ajustare structurală (recalculată) de 1 % din PIB, mai mare decât valoarea de referință de 0,5 %. Ajustarea din 2013 este, prin urmare, adecvată. În plus, urmărirea obținerii unei ajustări mai mari decât valoarea de referință la începutul anului este o abordare prudentă, dată fiind incertitudinea estimărilor. Pentru 2014, ajustarea structurală (recalculată) de 0,4 % poate fi, de asemenea, considerată adecvată.

Caseta 1 Procedura de deficit excesiv pentru România

La data de 7 iulie 2009, Consiliul a decis că în România există un deficit excesiv și a adresat o recomandare României cu scopul de a pune capăt situației de deficit excesiv până cel târziu în 2011.

Cea mai recentă recomandare a Consiliului în temeiul articolului 126 alineatul (7) din TFUE a fost adoptată la data de 12 februarie 2010. Consiliul, recunoscând că autoritățile române au întreprins acțiuni eficiente în vederea îndeplinirii obiectivelor din Recomandarea Consiliului din 7 iulie 2009 și că în România au apărut evenimente economice adverse neprevăzute cu consecințe nefavorabile majore pentru finanțele publice, a adresat României o recomandare revizuită, cu scopul de a pune capăt situației de deficit excesiv până cel târziu în 2012. Mai precis, pentru a reduce deficitul public general sub 3 % din PIB într-un mod credibil și sustenabil, autorităților române li s-a recomandat (a) să pună în aplicare în 2010 măsurile bugetare prevăzute în legea bugetului și să continue consolidarea în 2011 și 2012; (b) să asigure realizarea unui efort bugetar anual mediu de $1\frac{3}{4}$ % din PIB în perioada 2010 – 2012; și (c) să precizeze măsurile necesare pentru corectarea deficitului excesiv până în 2012, dacă condițiile ciclice o permit, precum și să accelereze reducerea deficitului în cazul în care condițiile economice sau bugetare se dovedesc a fi mai bune decât se estima la momentul emiterii recomandărilor din cadrul procedurii de deficit excesiv.

O imagine de ansamblu a situației actuale a procedurilor de deficit excesiv, inclusiv a măsurilor suplimentare adoptate după finalizarea prezentului document de lucru al serviciilor Comisiei, este disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/deficit/index_en.htm (vă rugăm să consultați secțiunile pentru țări, în partea de jos a paginii).

Se estimează că obiectivul privind cheltuielile va fi îndeplinit. Conform informațiilor furnizate în programul de convergență, se estimează că creșterea cheltuielilor publice, fără

măsurile discreționare privind veniturile, în perioada 2013 – 2014, va contribui la ajustarea structurală anuală necesară în vederea atingerii obiectivului pe termen mediu. Aceasta se datorează faptului că rata de creștere a acestor cheltuieli este mai mică de 1,43 % în 2013 și de 1,09 % în 2014, ratele mai mici prevăzute de obiectivul privind cheltuielile. În urma unei evaluări globale a planurilor bugetare ale statului membru, având ca referință soldul structural, incluzând o analiză a cheltuielilor fără a lua în considerare măsurile discreționare privind veniturile, evoluția ajustării spre îndeplinirea obiectivului pe termen mediu pare să fie corespunzătoare.

Sustenabilitatea pe termen lung

Pe termen scurt sau mediu, România nu pare să fie expusă unui risc de presiune bugetară, dar pe termen lung riscul este mediu. Datoria publică a României rămâne relativ mică, fiind de 37,8 % din PIB în 2012. În timp ce se estimează că va crește la 38,6 % în 2014, ea va rămâne cu mult sub rata de referință de 60 % din PIB pe parcursul perioadei programului. Deoarece raportul dintre datorie și PIB se situează sub rata de referință, obiectivul de reducere a datoriei nu este aplicabil. Proiecțiile pe termen mediu (a se vedea graficul de sub tabelul V din anexă) arată că punerea în aplicare completă a programului ar permite o ușoară reducere a datoriei până în 2020, rămânând astfel cu mult sub valoarea de referință de 60 % din PIB. Limitarea creșterii cheltuielilor legate de îmbătrânirea populației este obligatorie, pentru a contribui la sustenabilitatea finanțelor publice pe termen lung. Pentru a îmbunătăți caracterul adecvat al sistemului de pensii ar fi necesare prelungirea perioadei de muncă și contribuții mai mari.

Cadrul bugetar

Cadrul bugetar a rămas în mare măsură neschimbat din 2010, când a fost reformat în mod semnificativ după adoptarea legii responsabilității fiscal-bugetare. În special, cadrul prevede planificarea bugetului pe termen mediu de trei ani cu rularea lui anuală (strategia bugetară și fiscală), plafoane numerice pentru bilanțul global și primar, cheltuieli cu personalul, cheltuielile totale (excluzând impactul fondurilor UE) – și instituirea Consiliului fiscal. În plus, România a ratificat Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanta în cadrul Uniunii economice și monetare și și-a declarat intenția de a-și asuma obligații în temeiul dispozițiilor titlului III (pactul fiscal) începând cu 1 ianuarie 2013, angajându-se astfel să pună în aplicare regula menținerii unui bilanț bugetar echilibrat și mecanismul de corecție corespunzător până la sfârșitul anului 2013.

Deși cadrul bugetar național a contribuit la întărirea disciplinei bugetare, sunt necesare măsuri de ajustare suplimentară pentru a-i spori eficacitatea și a asigura respectarea cadrului european de guvernanta bugetară. În timp ce Consiliul fiscal a început să funcționeze în 2010, restricțiile privind angajarea funcționarilor publici instituite pentru a realiza consolidarea fiscală necesară au împiedicat Consiliul să angajeze personal suplimentar. Cu toate acestea, la începutul anului 2013, Consiliului fiscal i-a fost acordată o derogare de la aceste restricții, ceea ce i-a permis să încheie procesul de recrutare a personalului necesar. Asigurarea resurselor adecvate este esențială pentru funcționarea și independența sa, având în

vedere în special cerințele care decurg din Directiva 2011/85/UE a Consiliului privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre și din pactul fiscal¹⁴ care a fost ratificat de România. În ceea ce privește procedura bugetară, în timp ce gestionarea bugetului de investiții și sistemul de raportare pentru întreprinderile de stat care fac parte din administrațiile publice au fost îmbunătățite în contextul programului de asistență din partea UE/FMI, mai multe aspecte ar putea fi îmbunătățite în continuare. Mai e loc de îmbunătățiri în contextul cadrului bugetar pe termen mediu, precum și în ceea ce privește respectarea plafoanelor bugetare existente. În pofida unor măsuri luate pentru a prioritiza investițiile publice, în acest domeniu ar trebui elaborată și pusă în aplicare o strategie, care să fie reflectată în mod adecvat în planificarea bugetului pe termen mediu.

Sistemul fiscal

La nivelul de 27,2 % în 2011, raportul dintre impozite și PIB în România este al doilea cel mai mic din UE. Compoziția veniturilor fiscale este favorabilă creșterii. Cota de impozite „favorabile creșterii” a României se situează pe locul doi ca mărime în UE (determinată în principal de impozitele pe consum). Impozitele indirecte au reprezentat 46,9 % din veniturile fiscale globale în 2011, iar impozitarea directă a reprezentat 21,2 % (față de o medie UE-27 de 33,1 %), în timp ce contribuțiile sociale au reprezentat 31,9 % (față de o medie UE-27 de 33,5 %).

Nivelul mic de respectare a obligațiilor fiscale și nivelul mare de evaziune fiscală reprezintă provocări majore pentru sistemul fiscal al României, în special în domeniul TVA-ului și al impozitării veniturilor salariale. Evaziunea fiscală în aceste două domenii a fost estimată la 10,3 % din PIB în 2010¹⁵. În 2011, încasările efective de TVA s-au ridicat la doar 51,9 % din veniturile teoretice la cote standard în pofida aplicării relativ limitate a cotelor reduce. Pentru a combate în special fraudă în domeniul TVA, România pune în prezent în aplicare recomandări convenite cu Comisia. A existat o creștere a veniturilor din impozitarea indirectă în comparație cu ultimii ani, determinată în principal de creșterea cotei standard a TVA-ului în 2010. Ar putea fi necesare măsuri suplimentare de creștere a colectării impozitelor. De asemenea, eficacitatea administrației fiscale poate fi îmbunătățită în continuare: în pofida anumitor îmbunătățiri, utilizarea formularelor electronice pentru informații de ordin fiscal rămâne nesatisfăcătoare atât pentru TVA, cât și pentru impozitul pe venit al întreprinderilor și al persoanelor fizice. În plus, dependența mare de tranzacțiile în numerar – conform unui sondaj Eurobarometru recent¹⁶, numai 27 % dintre rezidenți au un cont bancar curent, cea mai mică rată din UE – implică un risc sporit de nerespectare a obligațiilor fiscale. În domeniul impozitării veniturilor salariale, valoarea mare a veniturilor nedeclarate este reflectată în discrepanța dintre nivelul relativ mare al sarcinii fiscale asupra

¹⁴ Titlul III al Tratatului privind stabilitatea, coordonarea și guvernanta în cadrul uniunii economice și monetare

¹⁵ România – Consiliul fiscal (2012) – Raport anual pe anul 2011 – Evoluții și perspective macroeconomice și bugetare: <http://www.consiliulfiscal.ro/Raport2011.pdf>

¹⁶ Sursă: Sondajul special Eurobarometru 373: Serviciile financiare cu amănuntul (2011).
http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/docs/policy/eb_special_373-report_en.pdf

costului forței de muncă (calculat pe baza obligației fiscale teoretice) și rata de impozitare implicită mică a veniturilor salariale (calculată pe baza încasărilor efective din impozite). Relativa ușurință cu care lucrătorii independenți pot evita impozitele ar putea fi, de asemenea, un factor. Ponderea lucrătorilor independenți din totalul lucrătorilor este deosebit de mare, ridicându-se la 20 % (a treia din UE).

Sistemul fiscal se poate baza și mai mult pe impozitele care sunt considerate mai puțin dăunătoare pentru creșterea economică, în special impozitele recurente pe proprietate și taxele de mediu. Veniturile din impozitele recurente pe proprietățile imobiliare, care sunt considerate printre cele mai puțin dăunătoare creșterii economice, au reprezentat doar 0,7 % din PIB în 2011, în timp ce media în UE a fost de 1,3 %. În prezent, baza fiscală nu reflectă valoarea actuală de piață a proprietăților. Taxele de mediu practicate în România sunt bazate predominant pe taxele pe energie: energia contribuie cel mai mult la venituri, și anume 1,6 % din PIB, în timp ce taxele pentru transport contribuie cu doar 0,2 % la PIB, iar taxele pe poluare sunt neglijabile. Deși se recunoaște faptul că reprezintă o sarcină pentru întreprinderi și cetățeni, se poate pune întrebarea dacă aceste taxe deservește obiectivele de mediu ale României. Rata de impozitare implicită pe energie este printre cele mai mici din UE, iar taxele pe combustibili sunt cu mult sub media UE (accizele la motorină și benzină sunt printre cele mai mici).

Sunt în curs de elaborare mai multe măsuri pentru creșterea taxelor de mediu. Noua lege privind taxa pe poluare pentru autoturisme a intrat în vigoare la jumătatea lunii ianuarie 2012, dar punerea sa în aplicare a fost suspendată. Mai recent, a fost introdusă o nouă „taxă de timbru de mediu”, care diferențiază impozitarea achiziționării de automobile pe baza emisiilor de CO₂. Acest aspect este în concordanță cu eforturile de a impozita externalitățile negative legate de mediu. La începutul anului 2013, România a adoptat, de asemenea, o taxă pe exploatarea altor resurse naturale decât gazele naturale și o taxă pe excedentul de venituri obținut ca urmare a dereglementării prețului gazelor naturale. În 2013 se preconizează introducerea unei taxe pe depozitarea deșeurilor.

4.2. Piața forței de muncă, politicile sociale și educația

Slaba participare pe piața forței de muncă rămâne o provocare pentru România. Insuficiența capacității instituționale, calitatea slabă și gradul de acoperire mic al serviciilor naționale de ocupare a forței de muncă, gradul necorespunzător de competențe de bază dobândite în cadrul învățământului obligatoriu și rata mare de abandon școlar timpuriu, neconcordanța persistentă între calificările oferite de sistemul de învățământ și cerințele de pe piața forței de muncă, tranziția dificilă de la învățământ la locul de muncă, rata mică de participare la învățarea pe tot parcursul vieții și educația pentru adulți, precum și nivelul insuficient al investițiilor întreprinderilor în formarea profesională este probabil să aibă un impact negativ asupra ocupării forței de muncă. Reducerea sărăciei continuă să reprezinte o altă provocare majoră. Populația din România este pe locul doi în ceea ce privește riscul de sărăcie sau de excluziune socială și este grevată de rate de deprivare materială severă care sunt aproape duble față de

media UE. Accesul la asistență medicală pentru persoanele defavorizate, precum și calitatea serviciilor furnizate continuă să fie o problemă.

Ocuparea forței de muncă

Creșterea participării pe piața forței de muncă este una dintre cele mai mari provocări pentru România. În condițiile în care rata șomajului se situează la un nivel relativ acceptabil (7 % în 2012), participarea mică la piața forței de muncă este determinată în principal de o rată de activitate care este a treia cea mai mică din UE. În 2012, țara a continuat să înregistreze o rată mică a ocupării forței de muncă în rândul persoanelor cu vârsta între 20 și 64 de ani (63,8 %), deși a fost obținută o ușoară îmbunătățire în comparație cu anul precedent (62,8 %). Cu toate acestea, rămâne de văzut dacă inversarea acestei tendințe, anterior negativă, este sustenabilă. În pofida acestei îmbunătățiri recente, obiectivul național din cadrul Strategiei Europa 2020, de 70 % până în 2020, rămâne dificil de realizat. În plus, productivitatea muncii măsurată ca procent din totalul pentru UE-27 este în continuare printre cele mai mici din UE (49,4 %), în pofida faptului că s-a îmbunătățit în ultimii ani.

Provocările ocupării forței de muncă sunt deosebit de grave pentru o serie de persoane defavorizate. Ocuparea forței de muncă și ratele de activitate în rândul tinerilor (20 – 29 ani) au fost printre cele mai mici din UE, în timp ce rata șomajului în rândul tinerilor a crescut, ajungând la 22,8 % în 2012. În plus, în România există un număr tot mai mare de tineri care nu sunt încadrați în muncă și care nu participă la activități de educație sau formare (17,4 % în 2011). Alte provocări privind ocuparea forței de muncă sunt lucrătorii în vârstă și femeile. În plus, în România, proporția forței de muncă activă în agricultură este cea mai mare din UE (28,6 % în 2011), o mare parte activând în agricultura de subzistență și de semisubzistență, cu productivitate mică. Persoanele defavorizate, în special romii, se confruntă cu mari dificultăți în ceea ce privește accesul la piața oficială a forței de muncă. În 2011, rata de ocupare a forței de muncă în rândul romilor a fost de 36,3 %, reprezentând aproximativ două treimi din cea a populației totale, în timp ce rata șomajului în rândul romilor (48,6 %) a fost mai mare de mai mult de șase ori decât rata medie a șomajului la nivel național¹⁷.

Este necesară monitorizarea îndeaproape a eficacității recentelor reforme ale pieței forței de muncă. În 2011, Guvernul României a modificat Codul muncii pentru a aborda flexibilitatea limitată a pieței forței de muncă din România¹⁸. Principalele modificări vizează prelungirea perioadei de probă pentru noii angajați, condițiile contractelor individuale de muncă pe perioadă determinată, noi termeni ai concedierilor colective și individuale, flexibilitatea timpului de lucru și contractele temporare de muncă. În 2011, guvernul a schimbat, de asemenea, legislația privind dialogul social, pentru a face negocierea colectivă

¹⁷ „Romii din România, Bulgaria, Italia și Spania între incluziune socială și migrație: studiu comparativ”, 2012, <http://www.soros.ro/en/publicatii.php#>

¹⁸ Conform Raportului privind indicele competitivității globale 2012 – 2013, România se situează pe locul 104 din 144 de țări în ceea ce privește eficiența pieței forței de muncă (plasamentul pentru cooperarea în relațiile angajat-angajator fiind 141/144, iar pentru practicile de angajare și concediere fiind de 97/144).

mai flexibilă și a continuat reforma prin adoptarea legii privind organizarea Consiliului Economic și Social, în martie 2013.

La nivelul de 0,02 % în 2012, cheltuielile României în cadrul politicilor privind piața forței de muncă active, considerate ca procent din PIB, sunt încă foarte mici față de media UE-27 și sunt în scădere¹⁹. În plus, cea mai mare parte a cheltuielilor este destinată unor diverse forme de subvenții pentru forța de muncă, în timp ce formarea profesională, îndrumarea și consilierea sunt slab reprezentate. În plus, calitatea serviciilor de activare a forței de muncă, de căutare a unui loc de muncă și de reconversie profesională este încă relativ slabă. România modifică în prezent legislația privind sistemul ajutoarelor de șomaj și privind stimularea ocupării forței de muncă. În acest context, ar fi util să se reevalueze pachetul actual de măsuri privind forța de muncă activă. Pe lângă eforturile de consolidare a capacității administrative a Agenției naționale de ocupare a forței de muncă, ar putea fi util ca eforturile politicilor să se concentreze pe o mai bună integrare a politicilor privind forța de muncă activă și pasivă, cu o mai bună direcționare către profilurile de competențe și necesitățile șomerilor. Ar trebui, de asemenea, să se acorde o atenție sporită anticipării nevoilor pieței forței de muncă.

Recent au fost luate o serie de măsuri menite să abordeze situația dificilă a tinerilor în raport cu piața forței de muncă. Deși legea privind ucenicia la locul de muncă a fost modificată, rezultatele punerii ei în aplicare sunt mai degrabă modeste, ele putând fi îmbunătățite suplimentar prin oferirea de stimulente angajatorilor în vederea angajării ucenicilor. În plus, autoritățile române au finanțat programe care vizează îmbunătățirea competențelor antreprenoriale ale tinerilor și susținerea tinerilor antreprenori să înființeze microîntreprinderi. În prezent, guvernul pregătește Planul național pentru angajarea tinerilor, care este un punct de plecare pentru introducerea „Garanției pentru tineret”²⁰. Măsurile se axează pe îmbunătățirea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor și pe sprijinirea IMM-urilor, precum și pe adaptarea educației și formării profesionale la nevoile pieței forței de muncă. Pentru a facilita tranziția tinerilor de la învățământ la piața forței de muncă, planul propune diverse măsuri, cum ar fi: acordarea de prime de mobilitate și subvenționarea locurilor de muncă, oferirea de consiliere profesională și antreprenorială, simularea desfășurării unei activități economice, sprijinirea uceniciei, stagii pentru absolvenții de învățământ superior, dezvoltarea de parteneriate între școli, universități, întreprinderi și alte organizații, precum și monitorizarea inserției pe piața forței de muncă a absolvenților tineri. Eficacitatea planului poate beneficia de o mai bună coordonare și corelare a domeniilor de politică pentru a se asigura locuri de muncă, ucenicii și stagii de calitate. Direcționarea mai bună a măsurilor și a serviciilor de ocupare a forței de muncă către tineri ar putea contribui la

¹⁹ 0,04 % pentru România, în comparație cu 0,54 % pentru UE-27 în 2009.

²⁰ Recomandarea Consiliului din 22 aprilie 2013 privind înființarea unei garanții pentru tineret (2013/C 120/01) pentru a se asigura că toți tinerii cu vârsta mai mică de 25 de ani beneficiază de o ofertă de muncă de bună calitate, de continuarea educației, de un post de ucenic sau de un stagiu, în termen de patru luni de la intrarea în șomaj sau de la absolvirea unei forme de învățământ oficiale).

îmbunătățirea integrării lor pe piața forței de muncă. Fondul social european va rămâne principala sursă de finanțare pentru politicile de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor, în special prin sprijinul Inițiativei UE privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor, care ar trebui să asigure măsuri destinate tinerilor care nu au un loc de muncă și nici nu participă la activități de învățământ sau la formare profesională.

Sunt necesare măsuri suplimentare pentru a promova prelungirea vieții active, întrucât lucrătorii în vârstă au un potențial mare pentru creștere. O cultură bine înrădăcinată de pensionare anticipată, în special pentru femei, astfel cum indică și ratele de ocupare a forței de muncă pentru lucrătorii în vârstă și durata vieții active, care sunt printre cele mai mici din UE, este un motiv esențial pentru nivelul mic al prestațiilor. După reforma pensiilor din 2011, România derulează în prezent o serie de stimulente fiscale pentru încadrarea în muncă a lucrătorilor în vârstă, dar măsurile privind piața forței de muncă menite a promova prelungirea vieții active sunt prea puține și prea izolate pentru a genera schimbările necesare ale practicilor privind munca și pensionarea. O strategie cuprinzătoare privind îmbătrânirea activă pentru a facilita prelungirea vieții active ar putea spori sinergiile între diferitele inițiativele actuale și ar completa eforturile privind învățarea pe tot parcursul vieții, politicile privind orientarea carierei și buna gestionare a vârstei la locurile de muncă.

Pentru a îmbunătăți slaba participare a femeilor pe piața forței de muncă sunt puse în aplicare măsuri pentru a sprijini dezvoltarea infrastructurii mediului economic și pentru a ajuta femeile să înființeze societăți comerciale. Cu toate acestea, facilitățile de îngrijire a copiilor cu program întreg sunt deosebit de puține, la fel ca și cele cu program redus pentru copii sub vârsta de 3 ani²¹. În plus, programul de lucru flexibil și revizuirea tratamentului fiscal aplicat pentru a doua persoană care contribuie la venitul familiei ar putea facilita participarea femeilor la piața forței de muncă.

Au fost adoptate unele măsuri pentru a aborda productivitatea agricolă mică și gradul mic de ocupare a forței de muncă în agricultură, dar sunt necesare eforturi suplimentare. Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală continuă să fie principala sursă de finanțare UE pentru a aborda aceste provocări. Utilizând acest fond, guvernul a luat măsuri care au ca scop diversificarea activităților economice în zonele rurale, cum ar fi investițiile în activități neagricole și în sectorul terțiar. Fondul este utilizat, de asemenea, pentru modernizarea sectorului agricol, inclusiv prin investiții menite să sprijine creșterea competitivității exploatațiilor agricole și a întreprinderilor de prelucrare a alimentelor, precum și pentru a ajuta tinerii agricultori să înființeze exploatații de semisubzistență care oferă potențialul de a deveni întreprinderi agricole viabile, pe baza mecanismelor pieței). Cu toate acestea, serviciile subdezvoltate din zonele rurale și calitatea slabă a infrastructurii împiedică

²¹ În 2010, numai 4 % dintre copiii cu vârste sub trei ani au beneficiat de îngrijire în mediu organizat timp de până la 29 de ore pe săptămână și încă 3 % au beneficiat de îngrijire în mediu organizat timp de cel puțin 30 de ore pe săptămână. Dintre cei cu vârsta de la 3 ani până la vârsta obligativității înscrierii în învățământ, 49 % au beneficiat de îngrijire în mediu organizat timp de până la 29 de ore pe săptămână și 17 % au beneficiat de servicii de îngrijire timp de 30 de ore sau mai mult pe săptămână.

alte activități economice și crearea de oportunități de angajare alternative. Investițiile continue și perfecționarea competențelor în domeniul agricol, precum și dobândirea de noi competențe pentru foștii fermieri sunt necesare pentru a se trece de la activitatea de semisubzistență la o activitate care generează un venit constant, precum și pentru a exploata potențialul sectorului agro-alimentar de a juca rolul unui motor competitiv și sustenabil al creșterii economice.

Este nevoie de reforme suplimentare pentru a permite o mai bună integrare a persoanelor defavorizate, inclusiv a romilor, pe piața forței de muncă. Pentru a îmbunătăți competențele și capacitatea de inserție profesională a persoanelor defavorizate, inclusiv a romilor, ar putea fi luată în considerare o abordare integrată, care reunește măsuri de îmbunătățire a competențelor de citire și scriere, servicii de consiliere personalizate și formarea profesională personalizată. Lacunele identificate de Comisie în procesul evaluării strategiei naționale de integrare a romilor 2012 – 2020²² se referă la reducerea șomajului în rândul femeilor, al tinerilor și al persoanelor care trăiesc în microregiuni defavorizate și în cartiere segregate, precum și la sporirea competențelor și promovarea procesului de tranziție de la activitatea nedeclarată la activitate în condițiile legii. Se preconizează că o strategie revizuită și un nou plan de acțiune care urmează să fie elaborat de către autoritățile române în vara anului 2013 vor încorpora concluziile evaluării efectuate de Comisie.

Reducerea sărăciei

Reducerea sărăciei continuă să fie o provocare majoră pentru România. Românii sunt pe locul doi în ceea ce privește riscul de sărăcie sau de excluziune socială în UE și aproape unul din trei români are o situație materială extrem de precară. În general, impactul transferurilor sociale (cu excepția pensiilor) în reducerea sărăciei rămâne cu mult sub media UE, deși valorile erau în creștere în anii care au precedat criza. De asemenea, România are o rată de sărăcie a persoanelor încadrate în muncă extrem de mare (dublă față de media UE), în special în rândul bărbaților. Riscul de sărăcie are un impact puternic, în special asupra copiilor, în cazul a 49,1 % dintre aceștia existând riscul de sărăcie sau de excluziune socială în 2011. Sărăcia are, de asemenea, o puternică dimensiune teritorială, deoarece ea afectează în special persoanele care locuiesc în zonele rurale din nord-est, sud-estul și sud-vestul țării.

Situația persoanelor cu handicap și a romilor continuă să fie o problemă importantă. Confruntate cu o participare mică pe piața forței de muncă, cu un acces dificil la serviciile publice, cu competențe slabe, cu o infrastructură și locuințe de slabă calitate și cu discriminări, aceste persoane au fost printre cele mai afectate de criză. În plus, lipsa cărților de identitate în cazul romilor și lipsa înregistrării lor îi împiedică să aibă acces la sistemul sanitar, la prestații sociale sau la educație. Având în vedere proporția mare de romi din țară (8,3 % din populația totală), înregistrarea unor progrese suficiente în direcția îndeplinirii obiectivelor Strategiei Europa 2020 de ocupare a forței de muncă, de incluziune socială și de educație va necesita abordarea situației romilor în mod explicit și rapid. Punerea în aplicare a strategiei naționale a României de integrare a romilor stagnează. O atenție specială trebuie

²² http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/com2012_226_en.pdf

acordată implicării tuturor părților interesate în acest proces, asigurând o coordonare eficientă a responsabilităților și a instrumentelor între diferitele niveluri de guvernare, instituind un sistem național de monitorizare solid și alocând resurse financiare adecvate. Sunt necesare eforturi mai mari și mai integrate pentru a aborda problema incluziunii romilor, incluzând măsuri coordonate în domeniul învățământului, al ocupării forței de muncă, al locuințelor și al sănătății.

Există, de asemenea, un risc mare de sărăcie pentru persoanele în vârstă de peste 65 de ani.²³ Reforma pensiilor din 2011 a adus îmbunătățiri semnificative, dar pensiile sunt mici, contribuind la un nivel ridicat al ratei riscului de sărăcie în acest grup de vârstă. Prin urmare, pentru a îmbunătăți adecvarea sistemului de pensii ar fi necesare prelungirea perioadei de muncă și contribuții mai mari. Creșterea cheltuielilor legate de îmbătrânirea populației trebuie să fie limitată, întrucât adecvarea pensiilor poate fi abordată numai dacă sustenabilitatea sistemului de pensii este garantată.

Pentru a reduce sărăcia, eficacitatea și eficiența transferurilor sociale ar putea fi întărită prin îmbunătățirea adecvării, adoptării și acoperirii. În 2012, au fost adoptate mai multe acte legislative pentru a continua reforma sistemului de asistență socială din 2011. Adoptarea legislației subsecvente restante (economie socială, venit minim la angajare, măsuri de protecție socială pentru consumatorii vulnerabili) ar reprezenta un pas important către finalizarea reformei. Legătura dintre transferurile sociale și măsurile de activare trebuie, de asemenea, să fie întărită.

Învățământ

România se confruntă cu o provocare majoră în ceea ce privește creșterea calității sistemului ei de învățământ și de formare profesională. Calitatea și accesul la învățământul secundar superior și învățământul terțiar rămân nesatisfăcătoare. Nivelul competențelor de bază este, de asemenea, foarte mic. O provocare deosebit de dificilă sunt rezultatele slabe: România are printre cele mai slabe rezultate din UE în privința competențelor de bază (40,4 % pentru citire; 47 % pentru matematică și 41,4 % pentru științe).²⁴ Peste doi din cinci tineri în vârstă de 15 ani au competențe neadecvate de citire, matematică și cunoștințe științifice pentru viața adultă. Deși numărul persoanelor cu rezultate slabe a scăzut începând cu 2006, România este încă una dintre țările cel mai puțin performante din UE. Un număr de acțiuni vizând învățământul primar și secundar menite să amelioreze accesul la un învățământ de calitate și să crească rata de absolvire a școlii sunt în curs de pregătire. Aceste acțiuni includ teste de evaluare inițială pentru studenți și un program-cadru destinat să îmbunătățească rezultatele examenelor naționale de evaluare. Abandonul școlar timpuriu este, de asemenea, o provocare semnificativă, deoarece, în pofida unei serii de măsuri puse în aplicare, rata abandonului școlar timpuriu a fost estimată la 17,4 % în 2012, nivel care este cu mult peste media UE de

²³ Rata persoanelor expuse riscului sărăciei și excluziunii sociale în rândul persoanelor în vârstă (peste 65 de ani) este de 35,3 % în România, în comparație cu 20,5 % în UE (2011).

²⁴ Rezultatele PISA 2009

12,8 %. România nu dispune de un mecanism adecvat pentru colectarea de date privind cei care abandonează timpuriu școala; o strategie cuprinzătoare care urmează să fie adoptat în 2013 ar trebui să ajute în acest sens.

Nivelul foarte mic de utilizare al serviciilor de învățământ și de îngrijire a copiilor cu vârste mici reprezintă în continuare o provocare. Serviciile de înaltă calitate de învățământ și de îngrijire a copiilor cu vârste mici pot avea un impact deosebit de pozitiv asupra dezvoltării copiilor și contribuie la ieșirea din cercul vicios al defavorizării. Subfinanțarea sectorului este unul dintre principalele motive pentru care România este neperformantă în acest domeniu. În 2009, România a alocat cea mai mică proporție din PIB pentru investițiile în educație din UE și bugetul alocat învățământului a fost redus și mai mult în ultimii trei ani.

Au existat progrese mici în punerea în aplicare a tranziției de la îngrijirea instituționalizată la îngrijirea alternativă a copiilor care nu beneficiază de îngrijire parentală. Eforturile actuale ar trebui să fie menținute pentru a consolida serviciile de prevenire, pentru a îmbunătăți calificările personalului și calitatea serviciilor prestate și pentru a îmbunătăți integrarea socială și profesională a tinerilor care părăsesc sistemul de protecție al copiilor. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a accelera dezinstituționalizarea copiilor care nu beneficiază de îngrijire parentală.

Legea învățământului din 2011, o reformă majoră care a stabilit agenda pe termen lung pentru îmbunătățirea calității învățământului la toate nivelurile, nu este încă pe deplin operațională. Odată pusă în aplicare, ea va moderniza gestionarea instituțiilor de învățământ superior și va ridica nivelul de cerințe pentru programele de masterat și de doctorat. Totuși, persistă o serie de deficiențe. Nu există o diferențiere suficientă între universități pe baza misiunii fiecăreia, ceea ce împiedică atractivitatea lor pe plan internațional. Există, de asemenea, necesitatea de a ajusta dispozițiile pentru distribuția finanțării învățământului superior prin luarea în considerare a ciclului de studii în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și de a dezvolta indicatori de performanță în planurile strategice și operaționale ale universităților.

Neconcordanțele dintre competențe și cererea de pe piața forței de muncă sunt caracteristice unei mari părți din învățământul profesional și terțiar, nivelul mic de competențe profesionale fiind o provocare specifică. Există o serie de programe naționale care au ca scop îmbunătățirea formării profesionale, dar sistemul global de formare profesională rămâne, în mare măsură, într-o fază incipientă. Finalizarea studiilor din învățământul secundar superior general sau profesional este o condiție prealabilă pentru obținerea unor locuri de muncă care necesită competențe înalte și pentru accesul la învățământul superior. Rata de angajare a proaspeților absolvenți a scăzut și mai mult în cursul crizei economice și este cu mult sub media UE. Această situație reflectă, cel puțin în parte, o necoordonanță semnificativă între educația oferită de universități și nevoile pieței forței de muncă. Legăturile dintre învățământul superior și mediul economic ar putea fi întărite prin includerea în programa universitară, pe lângă competențele de bază, a competențelor critice necesare unei economii bazate pe cunoaștere, cum ar fi spiritul

antreprenorial, precum și competențe transversale precum comunicarea, marketingul și managementul. Pentru grupa de vârstă 20 – 24 de ani, 29,4 % dintre absolvenții de studii superioare au fost șomeri în 2011, față de 22,9 % dintre absolvenții de studii secundare. Atragerea unui număr mai mare de studenți din familiile cu venituri mici, în special pe cei din zonele rurale, spre învățământul superior rămâne o provocare importantă. În timp ce cadrul juridic privind formarea adulților a fost reformat, participarea adulților la învățarea de-a lungul vieții a rămas neschimbată la niveluri foarte mici (1,6 % în 2011), semnificativ mai mici față de media UE (8,9 %). Ratele de participare sunt deosebit de mici în rândul adulților slab calificați. În conformitate cu previziunile CEDEFOP privind competențele, până în 2020 România va avea un deficit de competențe medii și înalte. Inițiativele de întărire a cadrului național al calificărilor și de încurajare a recunoașterii învățării informale ar facilita mobilitatea forței de muncă. România nu dispune de un sistem adecvat de previzionare a competențelor care ar putea oferi o orientare mai bună pentru persoanele fizice și pentru industrie în ceea ce privește nevoile viitoare ale pieței forței de muncă, dar o strategie de învățare de-a lungul vieții, care a fost mult timp întârziată, este în prezent în curs de pregătire.

Sănătate

Au fost inițiate reforme ale sistemului sanitar care vizează îmbunătățirea eficienței sectorului, dar sunt necesare eforturi continue. Populația României este din ce în ce mai îmbătrânită, dar rata de dependență a vârstnicilor este încă sub media europeană.²⁵ În ceea ce privește starea de sănătate, România are una dintre cele mai mari rate ale mortalității infantile²⁶ în UE, iar speranța de viață la naștere este una dintre cele mai mici din UE.²⁷ De asemenea, România are una dintre cele mai mari părți din populație care afirmă că nu dispun de suficientă asistență medicală întrucât este „*prea costisitoare*”. Bugetul național de sănătate pentru 2010 a fost de 9 % din cheltuielile administrației publice (mult sub media UE de 14,9 %). Cheltuielile publice în domeniul sănătății au reprezentat 4,5 % din PIB în 2009 (mult sub media ponderată în funcție de PIB a UE, de 8 %).²⁸ Aceste cifre trebuie privite în contextul unei creșteri anuale cumulative de 15,5 % a cheltuielilor publice între 2003 și 2009. Astfel cum este descris în secțiunea 4, pentru a utiliza mai bine resursele existente au fost deja implementate anumite măsuri, cum ar fi taxa de recuperare (*claw-back*) și coplățile, în timp ce alte măsuri structurale, cum ar fi reforma spitalelor, e-sănătatea, evaluarea tehnologiei medicale și o nouă strategie de finanțare pe termen mediu, sunt în curs de elaborare. Pentru a crește eficiența sistemului sanitar, reformele sectorului sanitar trebuie să fie continuate. În special, ar trebui să fie elaborat un plan general pentru spitale, pentru a spori eficiența

²⁵ Rata de dependență a vârstnicilor este de 21,4 față de 25,9 pentru UE.

²⁶ 9,8 la 1 000 născuți vii față de 4,2 din UE.

²⁷ 77,4 la femei și 69,8 la bărbați, față de 82,6, respectiv 76,7, în UE.

²⁸ România transmite Eurostat două cifre diferite în ceea ce privește cheltuielile publice în materie de sănătate. Prima se bazează pe conturile naționale, privind clasificarea funcțională a cheltuielilor administrației publice (statistici privind cheltuielile publice generale pe domenii). În conformitate cu această statistică, cheltuielile publice în materie de sănătate în România au fost de 3,8 % din PIB în 2009 și de 3,6 % din PIB în 2010. A doua se bazează pe sistemul de conturi în domeniul sănătății. În conformitate cu această statistică, cheltuielile publice în materie de sănătate au fost de 4,5 % din PIB în 2009 (cele mai recente date disponibile).

cheltuielilor și pentru a reduce utilizarea excesivă a internărilor în spitale prin îmbunătățirea asistenței primare și prin sisteme de trimitere, precum și prin îmbunătățirea monitorizării calității serviciilor sanitare prestate. Aceste investiții în sistemul sanitar pot avea efecte reverberante, întrucât orice evoluție pozitivă către atingerea obiectivului de ocupare a forței de muncă în cadrul Strategiei Europa 2020 va necesita, de asemenea, o îmbunătățire a nivelului de sănătate. Românii care au vârsta de muncă sunt în prezent printre cei mai puțin sănătoși din UE.

4.3. Măsurile structurale de promovare a creșterii economice și a competitivității

România se confruntă cu o serie de provocări în materie de competitivitate economică, productivitatea în industrie și în sectorul serviciilor rămânând scăzută. Problemele majore în această privință sunt reprezentate de infrastructura de transporturi și TIC, un mediu de afaceri slab și un nivel scăzut al sprijinului pentru cercetare și dezvoltare (CD).

Cercetare și inovare

Nivelul de CD este foarte scăzut (0,48 % în 2011), ceea ce face ca atingerea țintei de 2 % până în 2020 să fie destul de nerealistă. Guvernul și sectorul privat continuă să investească prea puțin, ceea ce comportă un risc grav ca investițiile să scadă sub masa critică necesară pentru menținerea unei baze viabile pentru economia cunoașterii. Având în vedere constrângerile bugetare naționale, o strategie rațională ar consta în recurgerea cât mai mult posibil la fondurile structurale și de investiții europene, atât în prezent, cât și în următoarea perioadă de programare. Susținută de o capacitate administrativă adecvată, această strategie ar permite României, dacă nu să atingă obiectivele Strategiei Europa 2020, cel puțin să își îmbunătățească situația în mod semnificativ.

În paralel, eficiența și eficacitatea investițiilor trebuie ameliorate considerabil. Sistemul este extrem de fragmentat, după cum se poate vedea din numărul mare de instituții de cercetare (universități, institute naționale de cercetare și institute ale Academiei Române) și din lipsa unei mase critice de rezultate de calitate ale cercetării. România are rezultate slabe atât din punctul de vedere al publicațiilor științifice cu impact puternic, cât și din cel al cererilor de brevete. În 2012 a avut loc un proces de certificare a institutelor naționale de CD, iar reforma universitară din 2011 a pregătit terenul pentru o mai mare autonomie și diferențiere între universitățile cu profil de cercetare și cele orientate către predare și satisfacerea nevoilor locale. Cu toate acestea, măsurile respective nu sunt puse în aplicare în mod adecvat. Acest lucru este valabil atât pentru strategia națională de cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) 2007-2013, cât și pentru planul de acțiune privind cercetarea și inovarea, adoptat în iulie 2011. Reforma de mai mare amploare a sistemului CDI este îngreunată de absența unei viziuni pe termen lung și a conștientizării valorii adăugate a cercetării și inovării din perspectiva ameliorării competitivității și a asigurării unor locuri de muncă de calitate. S-ar putea de asemenea ameliora guvernarea sistemului: în timp ce politicile de cercetare și inovare sunt dezvoltate în primul rând de către componenta de cercetare a Ministerului Educației Naționale, legătura cu instrumentele de politică aflate în responsabilitatea altor ministere este slabă, la fel ca implicarea acestor ministere în identificarea priorităților.

Este nevoie să se acorde prioritate activităților de cercetare și dezvoltare care au potențialul de a atrage investiții private și de a consolida cadrul drepturilor de

proprietate intelectuală, în vederea creșterii potențialului de valorificare pe piață a rezultatelor cercetării. Cheltuielile cu CD ale sectorului de afaceri sunt foarte scăzute (0,17 % din PIB în 2011, una dintre cele mai scăzute valori din UE) și nu există aproape nicio activitate de brevetare. În plus, întreprinderile nu exploatează într-un grad semnificativ rezultatele cercetării și există puține conexiuni între educație, cercetare și mediul de afaceri. Drepturile de proprietate intelectuală sunt reglementate de o serie de legi și ordonanțe, care prevăd dispoziții neclare și contradictorii. De asemenea, ar trebui să fie accelerată finalizarea legii brevetelor (care este în curs de revizuire din 2010), iar dispozițiile acesteia să fie aliniate cu cele mai bune practici de la nivel internațional. Se așteaptă ca finalizarea acestei legi să contribuie la creșterea investițiilor străine directe în activități inovatoare, care ar contribui la creșterea productivității. Este nevoie să se exploreze în ce măsură legislația actuală în materie de drepturi de proprietate intelectuală din România reprezintă un obstacol în calea dezvoltării de activități bazate pe cunoaștere.

Pentru a-și îmbunătăți competitivitatea, România trebuie să asigure o mai mare sinergie între cercetare, inovare și sectorul industrial, în special prin stabilirea de priorități în domeniul activităților de cercetare și dezvoltare cu un potențial de a atrage investiții private. Economia României se caracterizează prin prevalența sectoarelor cu tehnologie scăzută și medie, cu o rată scăzută a cererii de cunoștințe și cu o cultură a inovării subdezvoltată. Cercetarea, inovarea și politicile industriale nu sunt suficient de integrate, din cauza lipsei unei strategii naționale pentru politica industrială, precum și a lipsei de cooperare și consultare între instituțiile responsabile cu elaborarea și punerea în aplicare a politicilor din aceste domenii. În consecință, actuala Strategie de CDI 2007-2013 este într-o oarecare măsură deconectată de dezvoltarea economică a țării. Pentru a stimula schimbările structurale, România ar trebui să examineze mai atent modul în care cunoștințele sunt transferate către industrie. În prezent, există două strategii în curs de pregătire: o *Strategie națională de competitivitate* pentru perioada 2014-2020, care vizează garantarea unei abordări orizontale a politicilor care au drept obiect industria, IMM-urile și mediul de afaceri, precum și o *Strategie de cercetare, dezvoltare și inovare pentru 2014-2020*, cu un accent puternic pe specializarea inteligentă necesară pentru următoarea perioadă de programare a fondurilor structurale. Va fi esențială alinierea și coordonarea celor două strategii, pentru a asigura o legătură mai strânsă între cercetare, inovare și sectorul industrial.

Infrastructura de transporturi și TIC

Accesibilitatea fizică este un factor determinant major pentru a atrage investitori și pentru a pune bazele dezvoltării. Acest lucru este adevărat mai ales în regiunile cu un mare potențial de creștere, dar și în regiunile îndepărtate și izolate, cum ar fi zonele rurale. Infrastructura de transporturi de bază slab dezvoltată a României continuă să fie un obstacol în calea creșterii și a dezvoltării. Calitatea tot mai scăzută a infrastructurii de căi ferate și numărul foarte mic de kilometri de autostradă îngreunează accesul în România dinspre străinătate și deplasarea între regiuni, în special între polii de creștere. Infrastructura slab dezvoltată este rezultatul investițiilor insuficiente în infrastructuri noi și al unei întrețineri inadecvate a celor existente. Cauzele acestei situații sunt atât lipsa unei viziuni strategice pentru dezvoltarea sistemului de transporturi (de exemplu, nu există un plan pe termen lung care să cuprindă toate modurile de transport), cât și lipsa unei identificări corespunzătoare și a unei programări a resurselor de finanțare. În același timp, punerea în aplicare a proiectelor de

rețele transeuropene de transport avansează încet, în principal din cauza nivelului mic de absorbție a fondurilor europene.²⁹

Există în continuare o serie de provocări la nivel de politică în sectorul transportului feroviar. În primul rând, lungimea rețelei feroviare este excesivă, raportat la trafic și la capacitatea de finanțare. În al doilea rând, întreprinderile feroviare private se consideră discriminate în ceea ce privește tarifele percepute și condițiile impuse pentru a avea acces la liniile de cale ferată. În al treilea rând, România se bazează deseori pe atribuirea directă a concesiunilor având drept obiect infrastructura și serviciile de transport feroviar de călători. Acest lucru duce la prestații dezavantajoase din punct de vedere economic pentru stat și utilizatori, în timp ce contractanții se confruntă cu riscul de a suferi pierderi. În al patrulea rând, legătura existentă în prezent între autoritatea responsabilă de siguranță și organismul responsabil de contractele de servicii publice creează conflicte de interese. În plus, modul cum este gestionată în prezent certificarea întreprinderilor feroviare este inutil de complicat și de costisitor, atât pentru societăți, cât și pentru autoritatea responsabilă de siguranță. Investițiile insuficiente și întreținerea deficitară a rețelei feroviare au dus la o creștere a timpului de călătorie din cauza introducerii de restricții de viteză și a apariției unor perturbații și, de asemenea, la reducerea fiabilității și a siguranței rețelei. În consecință, transportul feroviar a înregistrat o scădere a cererii în sectorul transportului de marfă și de călători.³⁰

Există, de asemenea, o serie de provocări la nivel de politică în sectorul transportului rutier. Calitatea infrastructurii rutiere și numărul de kilometri de autostradă sunt deosebit de inadecvate în comparație cu cele din alte state membre ale UE.³¹ România s-a situat pe primul loc în UE în 2010 în materie de accidente rutiere mortale. Recuperarea costurilor pentru infrastructura rutieră este foarte scăzută (aproximativ 10 % din totalul cheltuielilor pentru drumuri naționale, inclusiv lucrări de construcții). În plus, toate veniturile provenite din taxele rutiere au fost angajate de către Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România în serviciul datoriei aferent creditelor-furnizor finanțate prin împrumuturi de la băncile comerciale cel puțin până în 2016, ceea ce face să nu mai existe resurse proprii pentru finanțarea întreținerii. În plus, cuantumul taxelor rutiere nu este diferențiat în funcție de standardele de mediu. Ministerul Transporturilor și Infrastructurii nu dispune de un plan strategic în domeniul transportului multimodal, ce ar avea rolul de a contura viitoarea rețea structurală pe baza unor ipoteze bugetare care să fie realiste și să beneficieze de sprijin politic.

Există, de asemenea, unele aspecte nesoluționate în domeniul transportului de mărfuri pe căile navigabile interioare. Deși transportul de mărfuri pe căile navigabile interioare a crescut constant în ultimele două decenii, acesta rămâne cu mult sub potențialul său real, în special pe Dunăre. Nu există nicio strategie politică axată pe modernizarea sau dezvoltarea

²⁹ Procedurile lungi de achiziție a terenurilor, capacitatea administrativă limitată, pregătirea inadecvată a proiectelor și disponibilitatea limitată a finanțării naționale reprezintă principalii factori care stau la baza acestei capacități mici de absorbție.

³⁰ Consumatorii consideră că serviciile feroviare din România au o calitate relativă slabă. Potrivit celui de-al 8-lea tablou de bord al piețelor de consum, realizat de Comisie, România se situează pe antepenultimul loc în UE și pe penultimul loc între cele 30 de piețe ale serviciilor interne.

(A se vedea: http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/docs/8th_edition_scoreboard_en.pdf).

³¹ Potrivit Raportului privind competitivitatea mondială pe perioada 2011-2012 al Forumului Economic Mondial, România se situează pe ultimul loc în UE din punctul de vedere al satisfacției față de calitatea infrastructurii rutiere. A se vedea Raportul privind competitivitatea mondială 2011-2012 al Forumului Economic Mondial, disponibil la adresa: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf.

infrastructurii de transport pe căile navigabile interioare. Transportul intermodal rămâne de asemenea insuficient dezvoltat.

O provocare continuă este reprezentată de faptul că adoptarea benzii largi de către România este cea mai scăzută din UE. Această situație are legătură cu lipsa competențelor în domeniul TIC, a alfabetizării informatice și a investițiilor în domeniu. Atât proporția de profesioniști din domeniul TIC, cât și proporția populației care are competențe TIC avansate se situează printre cele mai scăzute din UE. De asemenea, în România, proporția persoanelor care nu au deloc sau au foarte puține competențe informatice sau legate de internet este cea mai mare din toate statele membre ale UE. Punerea în aplicare a e-guvernării continuă să reprezinte o provocare pentru România. Țara înregistrează nivelurile cele mai scăzute de utilizare a serviciilor de e-guvernare, atât de către cetățeni, cât și de către întreprinderile mici. Este nevoie ca infrastructurile de bandă largă să fie extinse către zonele în care piața nu reușește să stimuleze atractivitatea regională și economia. În paralel, extinderea accesului de nouă generație trebuie promovat în cazul în care există disfuncționalități ale pieței. Trebuie dezvoltate în continuare instrumente de monitorizare și de cartografiere a acoperirii și a performanței TIC. În paralel, utilizarea și cererea de TIC ar trebui încurajate prin dezvoltarea de produse și de servicii, precum și a comerțului electronic, dar și prin sensibilizarea opiniei publice în zonele cu un nivel redus de penetrare și prin sprijinirea formării și a certificării în domeniul TIC.

Energie și mediu

Trebuie să continue reformele pentru consolidarea concurenței și a eficienței în industriile de rețea, astfel cum sunt promovate prin programul de asistență financiară al FMI/UE. În cursul anului 2012, România a făcut progrese în transpunerea directivelor din cel de-al treilea pachet legislativ din domeniul energiei. Cu toate acestea, transpunerea unora dintre dispoziții nu s-a realizat încă, inclusiv cea a dispozițiilor referitoare la protecția consumatorilor vulnerabili și la anumite atribuții ale autorității de reglementare din domeniul energiei. Pentru a ameliora eficiența pieței, România s-a angajat să realizeze și să respecte o foaie de parcurs privind liberalizarea prețurilor la gaze și electricitate, care urmează să fie finalizată până la sfârșitul lui 2017 în cazul gazelor și până la sfârșitul lui 2018 în cazul electricității. Cel de-al treilea pachet energetic prevede că operatorii sistemelor de transport de gaze și energie electrică trebuie să facă obiectul unor certificări. Este esențial să se continue separarea operatorilor de sisteme de transport, care trebuie să aibă capacitatea de-și îndeplini toate sarcinile de bază. Reforma guvernantei corporative a întreprinderilor de stat, menită să promoveze numirea mai transparentă și bazată pe recompensarea meritelor a consiliilor de supraveghere și de administrație ale acestor societăți, este în prezent într-o fază incipientă de implementare, înregistrând doar progrese lente, precum și întârzieri frecvente. Este nevoie ca membrii consiliilor de administrație numiți pe criterii profesionale să fie mai numeroși, iar ingerințele politice mai puțin frecvente, pentru a demonstra că legislația în materie de guvernanta corporativă adoptată în 2011 este eficace.

Creșterea eficienței energetice este un aspect-cheie al competitivității industriale a României. România este a treia cea mai energointensivă economie din UE, cu o intensitate energetică de 2,5 ori mai mare decât media UE. Țara se situează de asemenea pe locul trei în UE din punctul de vedere al intensității emisiilor de carbon. Această situație reflectă parțial o proporție mare a industriilor cu consum mare de energie în structura de producție din România, dar există de asemenea indicii clare privind o ineficiență energetică de proporții.

Clădirile de locuințe din România consumă de opt ori mai multă energie decât media țărilor UE-15, din cauza unui sistem inefficient de termoficare și a faptului că respectivele clădiri nu sunt izolate termic în mod corespunzător. Reformele din ultimii ani au vizat o utilizare mai coerentă a cogenerării cu randament ridicat și îmbunătățirea eficienței industriale. S-au înființat programe pe scară largă de izolare a clădirilor și de modernizare a sistemelor de încălzire centralizată. Aceste proiecte au condus la economii semnificative, dar o parte dintre ele au fost „înghețate”. S-au înregistrat progrese în materie de implementare a foilor de parcurs referitoare la liberalizarea prețurilor la gaze și electricitate, dar este nevoie de continuarea eforturilor pentru oferirea stimulentei potrivite în direcția reducerii consumului de energie. Din cauza creșterii rapide și constante a proporției sectorului transporturilor în consumul final de energie (de la 15,8 % în 2000 la 24,1 % în 2010), ameliorările eficienței energetice din sectorul transportului rutier, feroviar și pe căi navigabile interioare, modeste până în prezent, trebuie să fie accelerate în mod semnificativ, acordându-se o atenție specială modernizării infrastructurii de transport urban. În general, sectorul locuințelor, cel al industriei și cel al transporturilor au nevoie de măsuri cuprinzătoare, decisive și eficiente de îmbunătățire a eficienței energetice.

Gestionarea deșeurilor este o altă provocare-cheie pentru România. Rata de reciclare a țării (1,3 %) se situează cu mult sub media UE. Volumul de deșeuri municipale generat de România se situează sub medie (365 de kg pe cap de locuitor în 2012, comparativ cu o medie la nivelul UE de 502 kg), în mare parte din cauza venitului pe cap de locuitor situat la rândul său sub media UE. Cu toate acestea, rata de utilizare a depozitelor de deșeuri este cea mai mare din UE (98,7 %), iar în absența continuării acțiunilor de politică, țara va avea cel mai probabil dificultăți în îndeplinirea la timp a țărilor UE în materie de gestionare a deșeurilor. În prezent nu există o taxă de depozitare a deșeurilor, dar se așteaptă ca aceasta să fie introdusă în 2013. Colectarea deșeurilor private și reciclarea în condiții de eficiență a costurilor sunt îngreunate de lipsa unor programe eficiente de colectare separată a deșeurilor reutilizabile/reciclabile, de punerea în aplicare la un nivel limitat a principiului responsabilității extinse a producătorilor și de lipsa unui sistem de plată în funcție de cantitatea de deșeuri generată (*pay as you throw*). Punerea în aplicare integrală a legislației existente privind deșeurile și îndeplinirea obiectivelor din cadrul Foii de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor are potențialul de a stimula „creșterea verde”, generând locuri de muncă suplimentare în sectorul deșeurilor, în paralel cu reducerea poluării și a emisiilor de gaze cu efect de seră.

Deși România este destul de avansată în materie de îndeplinire a angajamentelor globale referitoare la emisiile de gaze cu efect de seră, emisiile din sectorul transporturilor au crescut semnificativ. Conform previziunilor actuale, România își va spori emisiile de gaze cu efect de seră în sectoarele care nu fac obiectul ETS cu 9 %, situându-se astfel în cadrul obiectivului cu o marjă de 10 puncte procentuale. În timp ce impozitarea transporturilor este scăzută, vehiculele nou înmatriculate în România sunt semnificativ mai puțin eficiente decât în multe alte state membre. Pe lângă impozitele și taxele pe combustibili existente, o cotă pentru biocarburanți și o nouă taxă punctuală de înmatriculare a vehiculelor, nu mai sunt puse în aplicare alte politici semnificative pentru a aborda problema emisiilor din ce în ce mai mari din sectorul transporturilor.

România este, de asemenea, pe drumul cel bun în ceea ce privește atingerea obiectivului Europa 2020 privind energia din surse regenerabile. Utilizarea energiei din surse regenerabile a crescut constant în România din 2005, ajungând la 21,4 % din totalul consumului energetic în 2011, aproape atingându-se ținta de 24 % programată pentru 2020, dar a scăzut sub nivele anterioare anului 2008. În sectorul energiei electrice, cota energiilor regenerabile a scăzut după 2005, dar și-a revenit în 2010, atingând nivelul din 2005, de aproximativ 35 %. Capacitatea de putere regenerabilă instalată în România în 2012 a fost de 1,58 GW, ceea ce face ca totalul capacității instalate să se ridice la 2,68 GW. România își revizuieste sistemul de sprijin prin certificate verzi, pentru a evita despăgubirile excesive și pentru a reduce prețurilor la nivelul consumatorilor. Cu toate acestea, trebuie acordată atenție menținerii unui climat investițional stabil și evitării schimbărilor care ar contraria așteptările legitime ale investitorilor. Pentru a îmbunătăți și mai mult utilizarea eficientă din punctul de vedere al costurilor a energiilor din surse regenerabile și pentru a asigura condiții concurențiale echitabile cu alte surse de energie, România are nevoie să dezvolte și mai mult rețeaua electrică și să asigure punerea în aplicare a unor norme nediscriminatorii, astfel încât o proporție mai mare din sursele de energie regenerabilă să poată fi integrată în rețea. Este necesară o piață de echilibrare funcțională și nediscriminatorie pentru toate sursele de energie, pentru o integrare și mai mare în piața a energiei electrice din surse regenerabile, în condiții de eficiență a costurilor. România trebuie, de asemenea, să depună mai multe eforturi în sectorul transporturilor, pentru a atinge obiectivul de 10 % până în 2020.

Tranzacționarea pe piața cu ridicata a gazelor și a energiei electrice este insuficient dezvoltată în România și nu este încă integrată complet la nivelul UE. Pentru a se realiza acest lucru în cazul gazelor, este nevoie de un sistem adecvat de echilibrare pentru gaze și de norme privind rețelele de gaze, care să faciliteze tranzacționarea produselor pentru ziua următoare. În ceea ce privește energia electrică, este important ca produsele comercializate să reflecte cererea de electricitate din partea participanților la piață. Participarea României la cuplarea piețelor cu piețele de energie electrică din Ungaria, Republica Cehă și Slovacia este încă într-o fază incipientă. În mod similar, în așteptarea implementării integrale a proiectelor de interconectare cu Bulgaria și Ungaria, rețelele de gaz din România sunt integrate în piața UE doar într-o măsură limitată. În conformitate cu obligațiile decurgând din Regulamentul nr. 994/2010 în ceea ce privește securitatea aprovizionării cu gaze, România trebuie în continuare să notifice Comisiei Europene mai multe informații, în special măsurile preventive și planurile de urgență în caz de perturbare a aprovizionării cu gaze.

IMM-uri și mediul de afaceri

Sectorul de producție, un factor-cheie pentru performanța la export a României, joacă un rol mai mare în România decât în UE³², dar productivitatea este scăzută, din cauza unei serii de factori. Productivitatea în industrie și servicii rămâne la 60 % din media UE, deoarece economia este formată în măsură covârșitoare din întreprinderi mici și mijlocii concentrate în domenii cu valoare adăugată mică și specializate în activități cu utilizare intensivă de forță de muncă. Există o preponderență covârșitoare a microîntreprinderilor, care reprezintă 90 % dintre toate societățile comerciale. Există dezechilibre teritoriale persistente în ceea ce privește situarea IMM-urilor, atât între regiuni, cât și între zonele urbane și rurale. Performanțele la export sunt determinate în principal de sectorul de producție³³, dar

³² RO — 22 % față de UE — 14,5 % din valoarea adăugată totală în 2009.

³³ În special la autovehicule, echipamente electrice, utilaje și echipamente și metale de bază.

ameliorările în materie de productivitate sunt îngreunate de o serie de obstacole: un deficit de forță de muncă dispunând de un nivel mediu și mare de calificare, accesul la finanțare, o birocratizare excesivă și un mediu de afaceri slab dezvoltat, un cadru instituțional fragmentat și inconsecvent, precum și un nivel scăzut al spiritului antreprenorial, în special în zonele rurale și maritime.

România se confruntă cu provocări importante în crearea unui mediu de afaceri care să conducă la creștere. Structura instituțională fragmentată și formele de guvernare pentru mediul de afaceri care se schimbă frecvent sunt blocajele majore, responsabile pentru o lipsă de continuitate și de eficiență în punerea în aplicare a politicilor favorabile întreprinderilor. În plus, mediul de reglementare supradimensionat și birocrăția substanțială din toate sectoarele administrației publice au un impact negativ asupra climatului de afaceri. Potrivit raportului „Doing Business” al Băncii Mondiale pe anul 2013, România s-a situat pe locul 72 în clasamentul mondial din punctul de vedere al climatului favorabil afacerilor. În pofida anumitor progrese, de exemplu în ceea ce privește procedurile pentru înființarea de noi întreprinderi, cerințele de raportare fiscală și înregistrarea și transferul proprietății, continuă să existe în multe domenii importante pentru desfășurarea afacerilor proceduri complexe, care trebuie îmbunătățite. Printre acestea se numără obținerea unei conectări la rețeaua electrică, plata taxelor și impozitelor, obținerea autorizațiilor de construcție și soluționarea cazurilor de insolvență. Au fost elaborate două strategii care conțin prevederi privind mediul de afaceri și sectorul IMM-urilor - *Strategia pentru îmbunătățirea și dezvoltarea mediului de afaceri până în 2014* și *Strategia pentru dezvoltarea sectorului IMM-urilor până în 2013*, dar niciuna dintre ele nu a fost adoptată până în prezent. România are nevoie de o strategie cuprinzătoare și eficace de îmbunătățire a mediului de afaceri, cu principii, obiective, ținte și indicatori de monitorizare clari, care să fie aplicați întregii administrații publice. În această privință, este loc de ameliorare a structurii de guvernare, deoarece un cadru instituțional funcțional este esențial pentru asigurarea coordonării, a supravegherii și a punerii în aplicare a politicilor pentru ameliorarea mediului de afaceri, de care este foarte mare nevoie.

Atingerea obiectivului de a avea o legislație mai clară, mai accesibilă și mai ușor de respectat este o provocare majoră. În domeniul instrumentelor de reglementare și al mecanismelor de îmbunătățire a mediului de afaceri nu s-au obținut progrese importante până în prezent. Mediul de reglementare este în continuare instabil, înregistrându-se modificări frecvente ale actelor legislative. Punerea în aplicare a *Strategiei pentru o mai bună legiferare* pentru 2008-2013 a fost foarte lentă. Deși s-au înregistrat unele progrese în ceea ce privește monitorizarea costurilor administrative, una dintre principalele provocări este îmbunătățirea calității cadrului de reglementare prin adoptarea și punerea în aplicare a unei strategii cuprinzătoare și coerente, în conformitate cu programul de reglementare inteligentă al UE. În acest sens, este esențial să se identifice costurile inutile și zonele de îmbunătățire a performanțelor. În același timp, pentru aceasta este nevoie de implementarea și utilizarea integrală a instrumentelor bazate pe dovezi, cum ar fi evaluările cuantificate ale impactului, testele de competitivitate și verificarea adecvării, pentru reducerea costurilor globale ale reglementării care trebuie suportate de întreprinderi.

O mai mare utilizare a schimbului electronic de date și a interfețelor online ar putea facilita în mod semnificativ procedurile administrative pentru întreprinderi și cetățeni. *Strategia guvernamentală de dezvoltare a comunicațiilor electronice în bandă largă pentru perioada 2009-2015* stabilește obiective ambițioase pentru e-guvernare și activitățile economice electronice. Cu toate acestea, punerea în aplicare a acestei strategii a fost limitată. Potrivit raportului privind tabloul de bord al Agendei digitale 2013, adoptarea e-guvernării de

către cetățenii români cu vârsta între 24 și 54 ani este de 37 %, România situându-se astfel pe antepenultimul loc în UE, în timp ce adoptarea e-guvernării de către întreprinderi este de 59 %, cea mai scăzută valoare din UE. Adoptarea comerțului electronic este cea mai scăzută din UE, în condițiile în care numai 5,3 % din populație realizează achiziții online (media UE fiind de 44,8 %).³⁴ Sunt actualmente în curs de elaborare o *strategie națională privind agenda digitală* și un plan de rețea pentru accesul de nouă generație. În vederea ameliorării fluxului de informații dintre administrațiile publice și întreprinderi, precum și pentru reducerea sarcinilor administrative, ar trebui să se acorde prioritate aplicării principiului „o singură dată” din Small Business Act pentru UE, pentru a evita situațiile în care întreprinderile și cetățenii trebuie să furnizeze informații care au fost deja puse la dispoziție în contextul altor proceduri.

Accesul la finanțare este unul dintre cele mai urgente probleme cu care se confruntă IMM-urile din România. România se situează pe unul dintre ultimele locuri în UE în ceea ce privește volumul împrumuturilor acordate IMM-urilor.³⁵ În același timp, România se situează pe locul 2 în clasamentul descrescător al ratelor medii ale dobânzilor pentru împrumuturi de până la 1 milion EUR.³⁶ Formele alternative de finanțare și produsele financiare noi sunt slab dezvoltate, în special pe piața capitalului de risc. Instrumentul de risc din cadrul programului JEREMIE³⁷ a devenit operațional la sfârșitul lui 2011, dar s-a bucurat de un succes destul de limitat, în principal din cauza lipsei cunoștințelor de specialitate locale în materie de utilizare a instrumentelor de inginerie financiară. Sprijinul financiar pentru IMM-uri este furnizat, în principal, prin intermediul programelor naționale multianuale și al instrumentelor de garantare. Printre alte inițiative recente din 2011 se numără *Programul Mihail Kogălniceanu pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii*, care viza să faciliteze accesul IMM-urilor la garanții și credite prin acordarea unei linii de credit cu dobândă subvenționată și, după caz, garantată parțial de către stat în anumite condiții, și *Programul pentru tinerii întreprinzători*, menit să încurajeze tinerii întreprinzători (cu vârsta sub 35 de ani) să înființeze și să dezvolte întreprinderi mici. Cu toate acestea, ar trebui să se poată beneficia mai ușor de măsurile publice existente, în special prin acordarea de asistență privind procedurile de depunere a cererilor și prin reducerea birocrăției.

Drepturile de proprietate asupra terenurilor, care sunt adesea neclare, reprezintă o provocare suplimentară pentru mediul de afaceri din România. În prezent, mai puțin de o treime din teritoriul țării este acoperit de registrul de cadastru tradițional, ceea ce îngreunează investițiile în terenuri sau infrastructuri și constituie o piedică în calea dezvoltării pieței imobiliare. De aceea, este esențială elaborarea unui registru de cadastru digital și sistematic, care să acopere întregul teritoriu al țării.

³⁴ În ceea ce privește societățile comerciale, în 2012 numai 5,0 % dintre acestea au realizat vânzări online (în timp ce media UE este de 14 %), iar la nivelul IMM-urilor procentajul a fost de numai 4,8 % (în timp ce media UE este de 13,4 %).

³⁵ 1,9 milioane EUR pentru fiecare 1 milion EUR de PIB, cu mult sub media EU de 3,5 milioane EUR împrumutați pentru fiecare 1 milion EUR de PIB.

³⁶ Banca de date statistice a Băncii Centrale Europene, secțiunile privind ratele dobânzilor instituțiilor financiar-monetare și privind volumul împrumuturilor — date pentru perioada ianuarie-martie 2012.

³⁷ JEREMIE (Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și întreprinderi mici și mijlocii) este o inițiativă a Comisiei Europene elaborată în comun cu Fondul European pentru Investiții în vederea promovării utilizării instrumentelor de inginerie financiară pentru ameliorarea accesului IMM-urilor la finanțare prin intervenții ale fondurilor structurale.

Sunt necesare mai multe eforturi pentru a facilita accesul întreprinderilor românești pe piețele internaționale pentru a compensa scăderea cererii pe piața internă. În acest sens, ar putea fi importantă continuarea sprijinului pentru internaționalizarea IMM-urilor. Anumite servicii pentru IMM-uri, cum ar fi misiunile comerciale, cofinanțarea participării la târguri comerciale și elaborarea de studii de piață sunt deja furnizate prin programul anual de dezvoltare a exporturilor IMM-urilor, dar persistă o serie de probleme legate de sprijinirea internaționalizării IMM-urilor, în special în materie de oferire de formare și îndrumări practice privind procedurile și în materie de acordare a accesului la instrumentele de finanțare. În plus, nu a fost încă adoptată o *Strategie națională de export* pentru perioada 2012-2016.

Lipsa generală de transparență în procesul de reglementare, precum și numărul constant mare de bariere nefiscale continuă să afecteze sectorul comerțului cu amănuntul. Barierele nefiscale, constând în principal în obligația de a plăti pentru emiterea unor autorizații, rămân foarte înalte. Deși s-au depus eforturi de eficientizare a lanțului de aprovizionare cu amănuntul prin introducerea unor legi care consolidează poziția furnizorilor, o piață cu amănuntul foarte fragmentată ar putea indica posibilitatea de consolidare în mai mare măsură a concurenței. Dată fiind importanța economică a sectorului, care contribuie cu aproximativ 4 % la PIB și oferă locuri de muncă la 7 % din forța de muncă, buna funcționare a cadrului de reglementare a pieței cu amănuntul este esențială.

România este angajată într-un proces de reforme în scopul de a îmbunătăți calitatea justiției și independența sistemului judiciar, dar continuă să existe o serie de deficiențe. Printre acestea se numără eficiența în scădere a soluționării cauzelor și lipsa consecvenței hotărârilor. Progresele realizate de România în domeniul reformei sistemului judiciar și în domeniul luptei împotriva corupției sunt monitorizate în cadrul mecanismului de cooperare și verificare al Comisiei Europene. Deși tabloul de bord al UE privind justiția³⁸ arată că durata soluționării cauzelor nepenale, a cauzelor administrative și a cauzelor civile și comerciale litigioase se înscrie în media UE (dar este mai mare decât această medie în cauzele de insolvență), rata soluționării cauzelor a înregistrat o scădere continuă pentru toate categoriile. Capacitatea scăzută a instanțelor de a soluționa cauzele va conduce, dacă nu apar ameliorări, la acumularea cauzelor nesoluționate și la creșterea duratei necesare pentru soluționare. Este nevoie de îmbunătățirea semnificativă a utilizării instrumentelor de e-justiție. În plus, nu există evaluări periodice ale activităților instanțelor și nici standarde de calitate definite, deși recent au fost luate anumite măsuri.³⁹ Percepția independenței sistemului judiciar în România obține penultimul scor din UE.⁴⁰ Raportul din ianuarie 2013⁴¹ din cadrul mecanismului de cooperare și de verificare arată că România nu a reușit să pună în aplicare angajamentele care vizează consolidarea independenței sistemului judiciar și că nu au încetat atacurile motivate politic împotriva sistemului judiciar. Studii și rezultatele sondajelor dezvăluie, de asemenea, percepția potrivit căreia nivelul corupției din România este deosebit de ridicat raportat la standardele europene. Acest lucru are un impact direct asupra eficienței activităților economice și poate acționa ca un important factor de descurajare pentru investițiile străine. Punerea în aplicare a strategiei naționale anticorupție ar avea un important impact pozitiv

³⁸ Tabloul de bord al UE privind justiția: un instrument de promovare a justiției eficiente și a creșterii, COM(2013) 160 final.

³⁹ O evaluare cuprinzătoare a sistemului judiciar din România <http://courtoptimization.wix.com/ewmi#>

⁴⁰ Tabloul de bord al UE privind justiția: un instrument de promovare a justiției eficiente și a creșterii - COM(2013) 160 final, p. 21.

⁴¹ COM(2013) 47 final.

asupra încrederii agenților economici în transparența deplină a deciziilor cu impact asupra activităților comerciale luate de administrațiile naționale și locale și de către autoritățile judiciare.

4.4. Modernizarea administrațiilor publice

Capacitatea administrativă insuficientă este o preocupare majoră pentru România.

Lipsa de eficacitate a administrației publice din România, cu reglementări excesive și proceduri greoaie și ineficiente, afectează climatul de afaceri și capacitatea de investiții publice. Administrația publică este caracterizată de un cadru juridic inconsecvent, recurgerea frecventă la ordonanțe de urgență, deficiențe în cooperarea interministerială și o birocrație excesivă. Acesta este, de asemenea, subminat de lipsa competențelor, de o transparență redusă în ceea ce privește recrutarea personalului și conducerea și de un ritm mare de înlocuire a personalului. Această situație a contribuit la o rată scăzută de absorbție a fondurilor UE în cadrul perioadei de programare actuale, România situându-se pe ultimul loc în clasamentele UE referitoare la fondurile structurale, de coeziune și de pescuit. Va fi esențial să se consolideze eficacitatea administrației publice. Pentru aceasta va fi nevoie să se treacă treptat la un cadru juridic mai puțin complicat, mai stabil și mai consecvent și să se asigure proceduri mai simple și proporționale. Una dintre căile prin care s-ar putea înregistra progrese ar fi ameliorarea coordonării și a capacității administrației de a elabora politici și realizarea unor modernizări cuprinzătoare la nivel ministerial, având la bază, dacă este cazul, planurile de acțiune derivate din evaluările funcționale. Pentru a da numai un exemplu, România nu dispune de un sistem cuprinzător de evaluare a impactului politicilor și al propunerilor legislative. O strategie de e-guvernare cuprinzătoare și consecventă ar promova o cultură administrativă de transparență și siguranță, ameliorând în același timp mediul de afaceri. Aceasta ar trebui să includă în special instituirea unui ghișeu unic complet funcțional, care să permită îndeplinirea procedurilor pe cale electronică, inclusiv în domenii care depășesc dispozițiile stricte ale Directivei privind serviciile, și integrarea diverselor proceduri care au un impact asupra societăților în diversele etape ale ciclului de afaceri.

Sistemele slabe de gestionare și control, precum și un sistem de achiziții publice care funcționează necorespunzător reprezintă sursa unor nereguli sistemice, care conduc la corecții financiare și la suspendarea plăților de fonduri UE. Deși legislația este adecvată, modificările frecvente ale normelor naționale în materie de achiziții publice, împreună cu lipsa unor practici și a unor orientări uniforme din partea instituțiilor în cauză, precum și cu inconsecvența deciziilor adoptate de organismele de evaluare și de instanțe reprezintă o sursă de nesiguranță pentru factorii implicați. Autoritățile contractante nu sunt în măsură să pregătească documentații de licitație temeinice, să definească criterii de selecție și de atribuire sau să evalueze ofertele, ceea ce conduce la ineficiență și la lipsa transparenței. În mod asemănător, este problematic recursul frecvent la improvizații cum ar fi scurtarea termenelor sau transferul unor riscuri și obligații nerezonabile către contractanți. Nu s-a găsit încă o soluție adecvată pentru prevenirea conflictelor de interese și nu s-a reușit încă să se garanteze independența autorității de evaluare din România. Este nevoie ca reformele din acest domeniu să continue, în acord cu recomandările grupului inter-servicii al Comisiei privind achizițiile publice.

Există motive temeinice de îngrijorare în privința caracterului sistemic al corupției din România. Se întâmpină dificultăți considerabile din cauza lipsei de eficacitate a politicilor de prevenire și de combatere a practicilor de corupție, în special în domeniul achizițiilor publice.

Un procentaj de 96 % dintre respondenții români la sondajul Eurobarometru au fost de acord că problema corupției a fost una majoră în România, acest procentaj fiind cu trei puncte procentuale mai mare decât în 2009. România are un rezultat slab în indicele de percepție a corupției al Transparency International pentru anul 2012 și în clasamentul privind ținerea sub control a corupției al Băncii Mondiale pentru anul 2011. Asistența medicală și lucrările de infrastructură par să fie sectoare deosebit de vulnerabile. Progresele realizate de România în ceea ce privește prevenirea și sancționarea corupției legate de achizițiile publice, astfel cum sunt evaluate periodic de Comisie în cadrul mecanismului de cooperare și verificare, au fost foarte limitate. Puțini dintre cei care au comis fraude legate de achizițiile publice au primit pedepse cu efect de descurajare din partea instanțelor. O abordare mai sistematică a verificărilor ex-ante, care să asigure o punere în aplicare uniformă și sistemică, ar putea reprezenta o cale de urmat.

5. TABEL RECAPITULATIV (RECOMANDĂRI SPECIFICE FIECĂREI ȚĂRI, OBIECTIVE)

Angajamente pentru 2012	Evaluare sintetică
Europa 2020 (obiective naționale și progrese înregistrate)	
Obiectivul privind rata de ocupare a forței de muncă: 70 %	În 2012, rata de ocupare a forței de muncă a crescut la 63,8 %, cu 1 punct procentual mai mult decât în 2011 și cu 6,2 puncte procentuale sub nivelul obiectivului național privind ocuparea forței de muncă (grupa de vârstă 20-64 de ani). Rămâne de văzut dacă această inversare a tendinței negative anterioare este sustenabilă. În pofida îmbunătățirilor recente, obiectivul național de 70 % până în 2020, din cadrul strategiei Europa 2020, rămâne ambițios.
Obiectivul privind cercetarea și dezvoltarea: 2 % până în 2020	În ultimul deceniu, intensitatea cercetării și dezvoltării în România a crescut de la 0,37 % în 2000 la 0,59 % în 2008, pentru a scădea la 0,48 % în 2011. România are în prezent unul dintre cele mai scăzute niveluri de intensitate a cercetării și dezvoltării din UE, aflându-se la mai puțin de un sfert din obiectivul său de 2 % pentru 2020. De asemenea, investițiile private în C&D, de 0,17 % din PIB în 2011, se numără printre cele mai scăzute din UE. Ar fi binevenit ca noua strategie de cercetare și inovare pentru perioada 2014-2020, care este în curs de elaborare, să fie însoțită de un cadru de finanțare multianual și de un sistem de monitorizare.
Obiectivul privind emisiile de gaze cu efect de seră: o creștere cu maximum 19 % în 2020, în comparație cu 2005, a emisiilor de gaze cu efect de seră care nu sunt reglementate de schema UE de comercializare a certificatelor de emisii.	Modificările în ceea ce privește emisiile de gaze cu efect de seră care nu sunt reglementate de schema de comercializare a certificatelor de emisii între 2005 și 2011: o scădere cu 7 %. Conform celor mai recente previziuni naționale prezentate Comisiei, în cazul în care măsurile existente sunt

	luate în calcul, se preconizează atingerea obiectivului cu o creștere de 9 %, ceea ce se încadrează în obiectiv.
Obiectivul privind energia din surse regenerabile: 24 % Ponderea energiei din surse regenerabile în sectorul transporturilor: 10 %	Ponderea energiei totale din surse regenerabile în consumul final brut de energie a fost 21,4 % în 2011 și de 2,1 % în sectorul transporturilor. (Sursă: Eurostat, aprilie 2013. Pentru 2011, sunt incluși numai biocombustibilii raportați în mod oficial în conformitate cu articolele 17 și 18 din Directiva 2009/28/CE).
Obiectivul național indicativ pentru 2020 privind eficiența energetică: reducere cu 10 Mtep (19 %) a consumului de energie primară.	România a stabilit un obiectiv orientativ în materie de eficiență energetică, în conformitate cu articolele 3 și 24 din Directiva privind eficiența energetică (2012/27/UE). Cu toate acestea, acest obiectiv nici nu a fost exprimat, în conformitate cu cerințele, sub forma unui nivel absolut al consumului de energie primară și finală în 2020, nici nu a fost însoțit de informațiile care au stat la baza calculării acestor date.
Obiectivul privind părăsirea timpurie a școlii: 11,3 %	Rata părăsirii timpurii a școlii (17,4 % în 2012) este cu mult peste media UE (12,8 %) și peste nivelul de referință al UE, de 10 %, și a rămas aceeași ca în 2011 (17,5 %). Dificultățile persistă în special în zonele rurale și în cazul minorității rome.
Obiectivul privind învățământul terțiar: 26,7 %	Rata de absolvire în învățământul terțiar sau echivalent (21,8 % în 2012) este cu 14 puncte procentuale sub media UE (35,8 %). Cu toate acestea, s-au realizat progrese constante în ultimii cinci ani, cu o creștere demnă de reamintit începând cu 2011 (20,4 %). Persistă o neconcordanță semnificativă între învățământul oferit de universități și cerințele de pe piața muncii.
Obiectivul privind riscul de sărăcie sau de excluziune socială: reducerea cu 580 000 a numărului de persoane expuse (față de 2008).	Pentru a monitoriza acest obiectiv, România a optat pentru utilizarea unuia dintre cei trei sub-indicatori ai indicatorului-cheie, și anume „rata riscului de sărăcie”. Cele mai recente date Eurostat arată o ușoară îmbunătățire în ceea ce privește acest indicator, la 22,2 % în 2011, față de 23,4 % în 2008. În termeni absoluți, 240 000 de persoane au fost scoase din situația de sărăcie între 2008 și 2011.

Tabelul I. Indicatori macroeconomici

	1995-1999	2000-2004	2005-2009	2010	2011	2012	2013	2014
Indicatori principali								
Rata de creștere a PIB-ului	0,6	5,4	3,8	-1,1	2,2	0,7	1,6	2,2
Deviație PIB ¹	-4,1	-1,2	4,7	-1,8	-1,1	-2,1	-2,6	-3,0
IAPC (variația anuală %)	74,6	26,0	6,8	6,1	5,8	3,4	4,3	3,1
Cererea internă (variația anuală %) ²	2,0	7,5	6,1	-1,1	2,5	1,4	2,3	2,7
Rata șomajului (% din forța de muncă) ³	5,6	7,1	6,7	7,3	7,4	7,0	6,9	6,8
Formarea brută de capital fix (% din PIB)	20,1	20,8	27,2	24,7	26,0	26,7	27,0	27,7
Economia națională brută (% din PIB)	14,0	17,6	17,7	21,2	22,4	23,0	23,5	24,1
Administrația publică (% din PIB)								
Capacitate netă de finanțare (+) sau necesar net de finanțare (-)	-3,5	-2,6	-4,2	-6,8	-5,6	-2,9	-2,6	-2,4
Datoria brută	14,1	22,7	15,6	30,5	34,7	37,8	38,6	38,5
Active financiare nete	43,0	29,9	5,3	-12,1	-16,0	n.a	n.a	n.a
Venit total	31,9	32,8	33,4	33,3	33,8	33,5	34,1	34,4
Cheltuieli totale	35,4	35,4	37,6	40,1	39,4	36,4	36,6	36,8
din care: dobânzi	3,4	2,6	1,0	1,5	1,6	1,8	1,8	1,8
Societăți (% din PIB)								
Capacitate netă de finanțare (+) sau necesar net de finanțare (-)	-0,8	-5,4	-3,3	9,8	13,0	8,9	8,8	7,9
Active financiare nete; societăți nefinanciare	-85,8	-85,1	-107,2	-102,6	-106,0	n.a	n.a	n.a
Active financiare nete; societăți financiare	-0,9	0,3	0,1	7,2	8,0	n.a	n.a	n.a
Formarea brută de capital	10,3	17,0	20,7	14,1	16,6	18,9	18,9	20,0
Excedent brut de exploatare	26,7	23,3	27,2	29,8	31,8	30,0	30,1	30,3
Gospodării și instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației (% din PIB)								
Capacitate netă de finanțare (+) sau necesar net de finanțare (-)	-1,2	4,1	-1,9	-6,2	-12,5	n.a	n.a	n.a
Active financiare nete	35,8	33,9	52,7	41,4	40,2	n.a	n.a	n.a
Indemnizații și salarii brute	28,6	32,0	33,7	33,9	33,4	32,2	30,6	29,2
Venituri nete din proprietate	5,0	3,5	1,0	-0,1	-1,1	7,5	7,2	6,8
Transferuri curente primite	21,0	15,9	15,5	17,5	15,2	n.a	n.a	n.a
Economii brute	2,5	-1,9	-4,9	-4,9	-8,5	n.a	n.a	n.a
Restul lumii (% din PIB)								
Capacitate netă de finanțare (+) sau necesar net de finanțare (-)	-5,6	-3,8	-9,2	-4,2	-3,9	-2,6	-2,9	-3,0
Active financiare nete	10,8	23,4	51,1	69,6	77,3	n.a	n.a	n.a
Exporturi nete de bunuri și servicii	-6,4	-7,0	-11,0	-5,7	-5,3	-5,2	-5,2	-5,2
Venituri primare nete primite de la restul lumii	-1,1	-1,8	-2,8	-1,2	-1,3	-0,9	-1,1	-1,1
Tranzacții de capital nete	0,3	0,4	0,6	0,2	0,5	1,4	1,0	0,9
Sectorul bunurilor comercializabile	n.a	n.a	54,2	50,8	49,9	49,1	n.a	n.a
Sectorul bunurilor necomercializabile	n.a	n.a	34,6	38,3	37,6	38,3	n.a	n.a
din care: Sectorul construcțiilor	n.a	n.a	9,1	9,1	8,5	8,6	n.a	n.a
Rata de schimb reală efectivă (indice, 2000=100)	63,9	81,9	119,0	116,3	116,9	114,2	120,7	123,7
Raporturi de schimb bunuri și servicii (indice, 2000=100)	82,9	92,4	112,6	122,5	125,3	128,5	130,2	131,7
Performanța pe piață a exporturilor (indice, 2000=100)	63,8	85,2	105,6	119,5	125,8	123,3	125,0	123,8
Note:								
¹ Deviația PIB reprezintă diferența dintre produsul intern brut real și produsul intern brut potențial la prețurile pieței din anul 2005.								
² Indicatorul privind cererea internă include stocurile.								
³ Șomerii sunt toate persoanele care nu erau încadrate în muncă, căutaseră în mod activ un loc de muncă și erau pregătite să înceapă să lucreze imediat sau în termen de două săptămâni. Forța de muncă este numărul total de persoane angajate sau aflate în șomaj. Rata șomajului se referă la grupa de vârstă 15-74.								
Sursă:								
Previziunile serviciilor Comisiei din primăvara anului 2013 (COM); Programul de convergență (PC)								

Tabelul II. Comparația evoluțiilor și previziunilor macroeconomice

	2012		2013		2014		2015	2016
	COM	PC	COM	PC	COM	PC	PC	PC
PIB real (variația %)	0,7	0,7	1,6	1,6	2,2	2,2	2,4	3,0
Consum privat (variația %)	1,1	1,1	1,9	1,5	2,0	2,0	1,7	1,8
Formarea brută de capital fix (variația %)	4,9	4,9	3,4	5,0	5,0	6,0	6,7	7,3
Exporturi de bunuri și servicii (variația %)	-3,0	-3,0	2,5	1,2	4,0	3,4	5,1	6,3
Importuri de bunuri și servicii (variația %)	-0,9	-0,9	4,0	3,0	5,0	5,1	5,9	6,4
<i>Contribuții la creșterea PIB-ului real:</i>								
- Cererea finală internă	2,2	2,2	2,3	2,6	2,9	3,1	3,1	3,6
- Variația stocurilor	-0,7	-0,7	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
- Exporturi nete	-0,8	-0,8	-0,8	-0,9	-0,7	-0,9	-0,7	-0,4
Deviație PIB ¹	-2,1	-1,9	-2,6	-2,1	-3,0	-2,1	-2,3	-2,4
Ocuparea forței de muncă (variația %)	1,9	1,9	0,5	1,5	0,8	1,5	1,0	1,0
Rata șomajului (%)	7,0	7,0	6,9	6,9	6,8	6,8	6,6	6,5
Productivitatea muncii (variația %)	-1,2	-1,2	1,1	0,1	1,4	0,7	1,4	2,0
Inflația IAPC (%)	3,4	3,4	4,3	4,0	3,1	3,0	2,2	2,0
Deflator PIB (variația %)	4,8	4,8	4,4	4,4	3,6	3,7	2,9	2,4
Remunerarea salariaților (variația %, per capita)	5,2	5,2	5,9	5,1	5,5	4,8	4,4	4,4
Capacitate netă de finanțare/necesar net de finanțare în raport cu restul lumii (% din PIB)	-2,6	-2,7	-2,9	-2,2	-3,0	-2,6	-2,6	-2,5
<u>Note:</u> ¹În procente din PIB-ul potențial, cu creșterea PIB-ului potențial recalculată de serviciile Comisiei pe baza scenariului din program, conform metodologiei stabilite de comun acord. <u>Sursă:</u> Previziunile serviciilor Comisiei din primăvara anului 2013 (COM); Programul de convergență (PC).								

Tabelul III. Compoziția ajustării bugetare

(% din PIB)	2012	2013		2014		2015	2016	Variația: 2012-2016
	COM	COM	PC	COM ¹	PC	PC	PC	PC
Venit	33,5	34,1	33,8	34,4	34,1	34,1	34,0	0,5
<i>din care:</i>								
- Impozite pe producție și importuri	13,2	13,3	13,2	13,4	13,1	13,1	13,1	-0,1
- Impozite curente pe venit, avere etc.	6,1	6,6	6,5	7,0	6,5	6,6	6,6	0,5
- Contribuții sociale	8,8	8,7	8,7	8,7	8,8	8,8	8,7	-0,1
- Altele (reziduale)	5,4	5,4	5,4	5,4	5,7	5,6	5,6	0,2
Cheltuieli	36,4	36,6	36,2	36,8	36,1	36,0	35,8	-0,6
<i>din care:</i>								
- Cheltuieli primare	34,6	34,9	34,3	35,0	34,2	34,2	34,1	-0,5
<i>din care:</i>								
Remunerarea salariaților	7,8	8,2	8,2	8,2	8,2	8,0	7,7	-0,1
Consum intermediar	5,9	5,4	5,6	5,4	5,6	5,6	5,6	-0,3
Prestații sociale	12,7	12,3	12,2	12,4	12,2	12,0	11,8	-0,9
Subvenții	0,4	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,0
Formarea brută de capital fix	4,6	4,6	5,0	4,6	5,2	5,3	5,6	1,0
Altele (reziduale)	3,2	4,1	2,9	4,1	2,7	2,8	3,0	-0,2
- Cheltuieli cu dobânzile	1,8	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8	1,7	-0,1
Soldul bugetului general (SBG)	-2,9	-2,6	-2,4	-2,4	-2,0	-1,8	-1,8	1,1
Sold primar	-1,1	-0,8	-0,5	-0,6	-0,1	0,0	-0,1	1,0
Măsuri cu caracter excepțional și alte măsuri temporare	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,5
SBG excl. măsurile cu caracter excepțional	-3,4	-2,6	-2,4	-2,4	-2,0	-1,8	-1,8	1,6
Deviație PIB ²	-2,1	-2,6	-2,1	-3,0	-2,1	-2,3	-2,4	-0,3
Sold ajustat ciclic ²	-2,2	-1,7	-1,7	-1,4	-1,3	-1,1	-1,0	1,2
Sold structural³	-2,7	-1,7	-1,7	-1,4	-1,3	-1,1	-1,0	1,7
<i>Variația soldului structural</i>	<i>1,4</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>0,3</i>	<i>0,4</i>	<i>0,3</i>	<i>0,0</i>	<i>-</i>
<i>Variația medie pe doi ani a soldului structural</i>	<i>1,8</i>	<i>1,2</i>	<i>1,2</i>	<i>0,6</i>	<i>0,7</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>	<i>-</i>
Sold structural primar³	-0,9	0,1	0,2	0,4	0,6	0,7	0,7	1,6
<i>Variația soldului structural primar</i>	<i>-</i>	<i>1,0</i>	<i>1,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,4</i>	<i>0,2</i>	<i>-0,1</i>	<i>-</i>
Criteriu de referință privind cheltuielile								
Rata de referință aplicabilă ⁴	1,43	1,43	1,43	1,09	1,09	1,09	2,51	-
Deviația ⁵ (% PIB)	-3,1	-0,2	-1,3	0,3	-0,3	0,0	-0,1	-
Deviația medie pe doi ani (% PIB)	-2,4	-1,7	-2,7	0,0	-0,8	-0,2	0,0	-
Note: ¹Pe baza scenariului „nicio modificare de politică”. ²Deviația PIB-ului (în % din PIB-ul potențial) și soldul ajustat ciclic în conformitate cu programul, astfel cum au fost recalculate de serviciile Comisiei pe baza scenariului din program, conform metodologiei stabilite de comun acord. ³Soldul structural (primar) = soldul (primar) ajustat ciclic excluzând măsurile cu caracter excepțional și alte măsuri temporare. ⁴Rata de referință pe termen mediu a creșterii potențiale a PIB-ului. Rata de referință (standard) se aplică din anul t+1, dacă țara și-a îndeplinit OTM-ul în anul t. Se aplică o rată mai scăzută în perioada în care țara se pregătește pentru atingerea OTM-ului, inclusiv în anul t. Ratele de referință aplicabile începând cu 2014 au fost actualizate în 2013. ⁵Deviația ratei de creștere a cheltuielilor publice, excluzând măsurile discreționare în materie de venituri și creșterile veniturilor impuse de lege, de la rata de referință aplicabilă. Agregatul de cheltuieli utilizat pentru criteriul de referință privind cheltuielile se obține conform metodologiei stabilite de comun acord. Dacă creșterea cheltuielilor depășește rata de referință aplicabilă, acest lucru reprezintă un semn pozitiv. Sursă: Programul de convergență (PC); previziunile serviciilor Comisiei din primăvara anului 2013 (COM); calculele efectuate de serviciile Comisiei.								

Tabelul IV. Dinamica datoriei

(% din PIB)	Media 2007-2011	2012	2013		2014		2015	2016
			COM	PC	COM	PC	PC	PC
Ponderea datoriei brute¹	23,0	37,8	38,6	38,6	38,5	38,5	38,6	38,9
Variația ponderii	4,5	3,1	0,8	0,8	0,0	-0,1	0,1	0,3
<i>Contribuții²:</i>								
1. Sold primar	4,8	1,1	0,8	0,5	0,6	0,1	0,0	0,1
2. Efect „bulgăre de zăpadă”	-0,1	0,0	-0,4	-0,2	-0,4	-0,3	-0,1	-0,3
<i>din care:</i>								
Cheltuieli cu dobânzile	1,2	1,8	1,8	1,9	1,8	1,9	1,8	1,7
Efectul creșterii	-0,2	-0,2	-0,6	-0,6	-0,8	-0,8	-0,9	-1,1
Efectul inflației	-1,2	-1,6	-1,6	-1,6	-1,3	-1,4	-1,1	-0,9
3. Ajustarea stoc-flux	-0,1	2,1	0,4	0,6	-0,3	0,1	0,3	0,5
<i>din care:</i>								
Diferențe dintre contabilitatea de casă/de angajamente				0,0		0,0	0,0	0,0
Acumularea activelor financiare				0,0		0,0	0,0	0,0
Privatizare				0,0		0,0	0,0	0,0
Efectul evaluării și efecte reziduale				-1,6		-2,1	-1,7	-1,5
		2012	2013		2014		2015	2016
			COM / PC³	PC⁴	COM / PC³	PC⁴	PC	PC
Deviația de la valoarea de referință privind datoria^{5,6}		n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
Ajustarea structurală⁷		n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
<i>a se compara cu:</i>								
Ajustarea necesară⁸		n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.

Note:

¹Sfârșitul perioadei.

²Efectul „bulgăre de zăpadă” include impactul cheltuielilor cu dobânzile aferente datoriei acumulate, precum și impactul creșterii PIB-ului real și al inflației asupra ponderii datoriei (prin intermediul numitorului). Ajustarea stocuri-flux include diferențele dintre contabilitatea de casă și contabilitatea de angajamente, acumularea activelor financiare, efectul evaluării și alte efecte reziduale.

³Evaluarea strategiei de consolidare stabilite în PC, presupunând că creșterea este conformă previziunilor serviciilor Comisiei (COM).

⁴Evaluarea strategiei de consolidare stabilite în PC, presupunând că creșterea este conformă previziunilor Programului de convergență (PC).

⁵Nu este relevant pentru statele membre care făceau obiectul unei proceduri aplicabile deficitelor excesive în noiembrie 2011 și pentru o perioadă de trei ani după corectarea deficitului excesiv.

⁶Arată diferența dintre ponderea datoriei în PIB și valoarea de referință privind datoria. În cazul în care este pozitivă, previziunile privind ponderea datoriei brute în PIB nu sunt conforme cu obiectivul de referință privind reducerea datoriei.

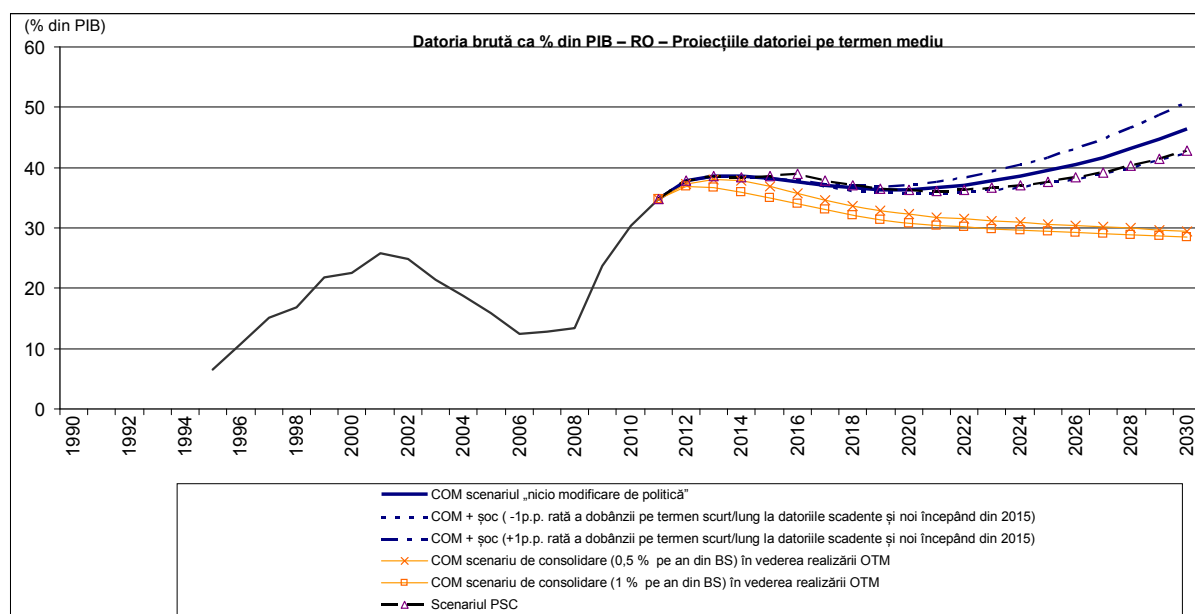
⁷Aplicabilă doar pe durata perioadei de tranziție de trei ani de la corectarea deficitului excesiv pentru procedurile aplicabile deficitelor excesive care erau în curs de desfășurare în noiembrie 2011.

⁸Definește ajustarea structurală anuală care rămâne de realizat pe durata perioadei de tranziție care, în cazul în care este urmată, asigură că statul membru va respecta obiectivul de referință privind reducerea datoriei la sfârșitul perioadei de tranziție, presupunând că previziunile bugetare ale COM (PS) pentru anii precedenți sunt realizate.

Sursă:
Programul de convergență (PC); previziunile serviciilor Comisiei din primăvara anului 2013 (COM); calculele efectuate de serviciile Comisiei.

Tabelul V. Indicatori de sustenabilitate

	RO		UE27	
	Scenariul „nicio modificare de politică”	Scenariul „program (PSC)”	Scenariul „nicio modificare de politică”	Scenariul „program (PSC)”
S2	4,1	3,9	3,0	1,3
din care:				
Poziția bugetară inițială (PBI)	0,4	0,2	0,8	-0,9
Costul pe termen lung al îmbătrânirii populației	3,6	3,8	2,2	2,2
din care:				
Pensii	2,4	2,5	1,0	1,1
Îngrijire medicală	0,7	0,7	0,9	0,8
Îngrijire pe termen lung	0,6	0,6	0,6	0,6
Altele	-0,1	0,0	-0,4	-0,3
S1 (ajustare necesară)*	-0,8	-1,1	2,2	0,5
din care:				
Poziția bugetară inițială (PBI)	0,0	-0,3	0,0	-1,8
Cerința privind datoria	-1,2	-1,3	1,9	1,9
Costul pe termen lung al îmbătrânirii populației	0,4	0,4	0,3	0,4
S0 (riscul de presiune bugetară)**	0,32		:	
Datorie, % din PIB (2012)	37,8		87,0	
Cheltuieli legate de îmbătrânirea populației, % din PIB (2012)	17,0		25,8	
Notă: Scenariul „nicio modificare de politică” prezintă decalajul privind sustenabilitatea în ipoteza că poziția bugetară evoluează până în 2014 conform previziunilor Comisiei din primăvara anului 2013. Scenariul „program (PSC)” prezintă decalajul privind sustenabilitatea în ipoteza că planurile bugetare din program sunt puse pe deplin în aplicare. * Ajustarea necesară a soldului primar până în 2020 pentru a ajunge la o datorie publică de 60 % din PIB până în 2030. ** Pragul critic pentru indicatorul S0 este 0,44.				
Sursă: Serviciile Comisiei; Programul de stabilitate pentru 2013.				

Tabelul VI. Indicatori de impozitare

	2002	2006	2008	2009	2010	2011
Venituri fiscale totale (incl. contribuțiile sociale obligatorii reale, % din PIB)	28,1	28,5	28,0	26,9	26,7	28,2
Defalcare pe funcții economice (% din PIB) ¹						
Consum	10,9	12,1	11,2	10,3	11,3	12,6
din care:						
- TVA	7,1	7,9	7,9	6,6	7,6	8,7
- accize pe tutun și alcool	1,0	1,2	1,2	1,5	1,5	1,8
- energie	1,7	1,7	1,4	1,6	1,8	1,7
- altele (reziduale)	1,1	1,2	0,7	0,5	0,4	0,4
Forța de muncă ocupată	12,3	11,5	11,5	11,6	10,9	11,0
Forța de muncă neocupată	0,0	0,0	0,1	0,2	0,2	0,2
Venituri din capital și de la întreprinderi	3,8	3,9	4,2	3,8	3,2	3,4
Stocuri de capital/patrimoniu	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1	1,0
<i>p.m.</i> Taxe de mediu ²	2,1	1,9	1,8	1,9	2,0	1,9
Eficiența TVA ³						
Veniturile reale din TVA ca % din veniturile teoretice la o rată standard	48,8	53,7	56,3	47,2	43,9	51,9
Note: ¹ Veniturile fiscale sunt defalcate pe funcții economice, adică în funcție de faptul că sunt impozite colectate pe consum, pe muncă sau pe capital. Pentru explicații mai detaliate, a se vedea documentul Comisiei Europene, „Tendențele impozitării în Uniunea Europeană” (2013). ² Această categorie cuprinde taxele pe energie, transporturi și poluare, precum și resursele incluse în impozitele pe consum și capital. ³ Eficiența TVA se măsoară prin raportul TVA-venit. Raportul TVA-venit se definește ca fiind raportul dintre TVA-ul real colectat și venitul care ar fi colectat în mod teoretic dacă TVA-ul s-ar aplica la nivelul standard consumului final total. O valoare mică a raportului poate indica o reducere a bazei de impozitare din cauza unor excepții semnificative sau a aplicării unor rate reduse pentru o gamă largă de bunuri și servicii („decalaj introdus de politică”) ori faptul că nu s-a reușit colectarea tuturor impozitelor, de exemplu, din cauza fraudei („decalaj provenit din colectare”). Pentru o explicație mai detaliată, a se vedea documentul Comisiei Europene intitulat „Reforme fiscale din statele membre ale UE” (2012), în <i>European Economy</i> 6/2012 și în <i>Taxation Papers</i> 34/2012.						
Sursă: Comisia						

Tabelul VII. Indicatori ai pieței financiare

	2008	2009	2010	2011	2012
Totalul activelor din sectorul bancar (% din PIB)	60,5	73,1	73,4	69,9	69,5
Proporția activelor celor mai mari cinci bănci (% din totalul activelor)	54,0	52,4	52,7	54,6	...
Proprietatea străină asupra sistemului bancar (% din totalul activelor)	86,8	76,1	...	...	...
Indicatorii solidității financiare:					
- împrumuturi neperformante (% din totalul împrumuturilor) ^{1), 2)}	2,8	7,9	11,9	14,3	17,3
- rata de acoperire a capitalului (%) ¹⁾	13,8	14,7	15,0	14,9	14,7
- rentabilitatea capitalurilor proprii (%) ^{1), 3)}	17,0	2,9	-1,7	-2,6	-0,3
Împrumuturi bancare pentru sectorul privat (variația de la an la an în %)	23,8	-2,0	6,3	7,6	-0,7
Credite pentru achiziționarea de locuințe (variația de la an la an în %)	29,1	9,4	16,6	13,0	7,7
Raportul credite/depozite	129,7	118,3	120,0	118,6	113,9
Lichiditățile băncii centrale ca % din pasive	0,5	2,9	1,0	2,1	...
Expunerea sistemului bancar la țări care primesc oficial asistență financiară (% din PIB)	...	...	...	...	...
Datorie privată (% din PIB)	...	...	39,0	39,3	...
Datorie externă brută (% din PIB) ⁴⁾					
- Publică					
- Privată					
Marja ratelor dobânzilor pe termen lung în comparație cu Bund (puncte de bază)*					
Marja swapurilor pe riscul de credit pentru titlurile garantate de stat (5 ani)*					
<u>Notes:</u> ¹⁾ Cele mai recente date (septembrie 2012). ²⁾ Împrumuturile neperformante se definesc ca fiind împrumuturile și dobânzile restante de mai mult de 90 de zile și/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare împotriva împrumutului sau al debitorului. ³⁾ După elementele și impozitele extraordinare. ⁴⁾ Cele mai recente date - trimestrul 3 din 2012. * Exprimată în puncte de bază. <u>Sursă:</u> Banca Reglementelor Internaționale și Eurostat (expunerea la țări vulnerabile din punct de vedere macrofinanciar), FMI (indicatorii de soliditate financiară), Comisia (ratele dobânzii pe termen lung), Banca Mondială (datoria externă brută) și BCE (toți ceilalți indicatori).					

Tabelul VIII. Indicatori ai pieței muncii și indicatori sociali

Indicatori ai pieței muncii	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Rata ocupării forței de muncă (% din populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani)	64,4	64,4	63,5	63,3	62,8	63,8
Creșterea ocupării forței de muncă (variația % față de anul anterior)	0,0	0,0	-2,0	-0,3	-1,1	1,9
Rata ocupării forței de muncă în rândul femeilor (% din populația feminină cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani)	57,9	57,3	56,3	55,9	55,7	56,3
Rata ocupării forței de muncă în rândul bărbaților (% din populația masculină cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani)	71,0	71,6	70,7	70,8	69,9	71,4
Rata ocupării forței de muncă în rândul lucrătorilor în vârstă (% din populația cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani)	41,4	43,1	42,6	41,1	40,0	41,4
Ocuparea cu fracțiune de normă a forței de muncă (% din ocuparea totală a forței de muncă, peste 15 ani)	9,7	9,9	9,8	11,0	10,5	10,2
Ocuparea cu fracțiune de normă a femeilor (% din ocuparea forței de muncă în rândul femeilor, peste 15 ani)	10,4	10,8	10,6	11,4	11,5	11,1
Ocuparea cu fracțiune de normă a bărbaților (% din ocuparea forței de muncă în rândul bărbaților, peste 15 ani)	9,2	9,1	9,1	10,6	9,6	9,5
Ocuparea cu contract pe perioadă determinată a forței de muncă (% din angajații cu contract pe perioadă determinată, peste 15 ani)	1,6	1,3	1,0	1,1	1,5	1,7
Trecerea de la angajarea temporară la angajarea cu caracter permanent	:	1,1	1,0	0,8	:	:
Rata șomajului 1 (% din forța de muncă, grupa de vârstă 15-74 de ani)	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4	7,1
Rata șomajului pe termen lung 2 (% din forța de muncă)	3,2	2,4	2,2	2,5	3,1	3,2
Rata șomajului în rândul tinerilor (% din forța de muncă tânără, cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani)	20,1	18,6	20,8	22,1	23,7	22,7
Rata tinerilor care nu sunt încadrați profesional și care nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) (% din populația cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani)	13,3	11,6	13,9	16,4	17,4	16,8
Părăsirea timpurie a sistemelor de educație și formare (% din populația cu vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani, cu cel mult educație gimnazială, care nu mai urmează un program ulterior de educație sau formare)	17,3	15,9	16,6	18,4	17,5	17,4
Proporția persoanelor cu educație terțiară (% din populația cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani care au absolvit un program de învățământ terțiar)	13,9	16,0	16,8	18,1	20,4	21,8
Îngrijirea oficială a copilului (între 1 și 29 de ore; % raportat la populația cu vârsta sub 3 ani)	3,0	6,0	4,0	4,0	1,0	:
Îngrijirea oficială a copilului (30 de ore sau mai mult; % raportat la populația cu vârsta sub 3 ani)	3,0	2,0	1,0	3,0	1,0	:
Productivitatea muncii per lucrător (variația anuală în %)	5,9	7,3	-4,7	-0,9	3,3	-1,5
Număr de ore lucrate per lucrător (variația anuală în %)	0,5	0,0	-0,6	-0,4	0,7	-2,1
Productivitatea muncii per oră lucrată (variația anuală în %; la prețuri constante)	5,4	7,3	-4,2	-0,5	2,6	0,6
Remunerarea per lucrător (variația anuală în %; la prețuri constante)	7,5	14,5	-5,9	-8,5	-2,7	-2,1
Creșterea costului unitar al forței de muncă (variația anuală în %)	15,2	22,9	2,9	-2,4	0,9	6,4
Creșterea reală a costului unitar al forței de muncă (variația anuală în %)	1,5	6,6	-1,2	-7,7	-3,1	1,5
Note: ¹ Șomerii sunt toate persoanele care nu erau încadrate în muncă, căutaseră în mod activ un loc de muncă și erau pregătite să înceapă să lucreze imediat sau în termen de două săptămâni. Forța de muncă este numărul total de persoane angajate sau aflate în șomaj. ² Șomerii de lungă durată sunt persoanele aflate în șomaj de cel puțin 12 luni. Surse: Comisia (Sondajul privind forța de muncă în UE și conturile naționale europene)						

Cheltuielile cu prestațiile de protecție socială (% din PIB)	2006	2007	2008	2009	2010
Sănătate/Asistență medicală	3,25	3,53	3,54	4,15	4,44
Invaliditate	1,09	1,27	1,38	1,62	1,59
Prestații referitoare la bătrânețe și urmași	5,73	6,02	7,12	8,78	8,82
Familie/copii	1,76	1,67	1,49	1,70	1,68
Șomaj	0,33	0,27	0,20	0,40	0,56
Locuințe și excluziune socială, neclasificate în altă parte	0,00	0,00	0,02	0,02	0,02
Total	12,45	13,19	14,07	16,88	17,39
din care: prestații acordate pe baza mijloacelor de trai	0,80	0,84	0,68	0,91	1,22
Indicatori de incluziune socială	2007	2008	2009	2010	2011
Risc de sărăcie sau de excluziune socială ¹ (% din populația totală)	45,9	44,2	43,1	41,4	40,3
Risc de sărăcie sau de excluziune socială a copiilor (% din populația cu vârste între 0-17 ani)	50,5	51,2	52,0	48,7	49,1
Risc de sărăcie sau de excluziune socială a persoanelor în vârstă (% din populația în vârstă de peste 65 de ani)	57,7	49,2	43,1	39,9	35,3
Rata populației expuse la risc de sărăcie ² (% din populația totală)	24,8	23,4	22,4	21,1	22,2
Lipsuri materiale grave ³ (% din populația totală)	36,5	32,9	32,2	31,0	29,4
Proporția din populație care trăiește în familii cu o intensitate scăzută a ocupării forței de muncă ⁴ (% din persoanele cu vârsta cuprinsă între 0-59 de ani)	8,4	8,2	7,7	6,8	6,7
Lucrători expuși riscului de sărăcie (% din lucrători)	18,5	17,7	17,9	17,3	19,0
Impactul transferurilor sociale (excluzând pensiile) asupra reducerii sărăciei	19,7	23,8	23,0	23,3	23,7
Pragurile sărăciei, exprimate în moneda națională, la prețuri constante ⁵	3507	3725	4218	4334	4218
Venit disponibil brut (gospodării)	249556	330147	307384	308773	311133
Decalajul mediu relativ al riscului de sărăcie (60 % din venitul median echivalat, vârstă: total)	34,8	32,3	32,0	30,6	31,8
Note: ¹ Persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială (RSES): persoane expuse riscului de sărăcie și care/sau care suferă de lipsuri materiale grave și care/sau care trăiesc în familii cu intensitate a ocupării forței de muncă zero sau foarte scăzută. ² Rata riscului de sărăcie: proporția din populație care are un venit disponibil echivalent cu 60 % din venitul median echivalat la nivel național. ³ Proporția persoanelor care suferă de cel puțin 4 din cele 9 categorii de lipsuri: persoanele nu își pot permite i) să își plătească chiria sau facturile pentru utilități, ii) să își încălzească locuința în mod corespunzător, iii) să facă față unor cheltuieli neprevăzute, iv) să mănânce carne, pește sau proteine echivalente la fiecare două zile, v) să își permită o săptămână de vacanță departe de casă o dată pe an, vi) să dețină un autovehicul, vii) să aibă o mașină de spălat, viii) să aibă un televizor color sau ix) să aibă telefon. ⁴ Persoane care trăiesc în familii cu o intensitate foarte scăzută a ocupării forței de muncă: proporția din persoanele cu vârste cuprinse între 0-59 de ani care trăiesc în familii în care adulții (excluzând copiii aflați în întreținere) au lucrat mai puțin de 20 % din timpul de muncă potențial total în ultimele 12 luni. ⁵ Pentru EE, CY, MT, SI, SK, pragurile sunt exprimate în valori nominale în Euro; IAPC - indice 100 în 2006 (sondajul din 2007 se referă la veniturile din 2006) Surse: Pentru cheltuielile privind prestațiile de protecție socială - ESSPROS; pentru incluziunea socială - EU-SILC.					

Tabelul IX. Indicatori de performanță și indicatori de politică ai pieței produselor

Indicatori de performanță	2003-2007	2008	2009	2010	2011	2012
Productivitatea muncii ¹ în ansamblul economiei (creșterea anuală în %)	7,3	7,3	-4,7	-0,9	3,3	-1,5
Productivitatea muncii ¹ în sectorul fabricației (creșterea anuală în %)	7,6	4,8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Productivitatea muncii ¹ în sectoarele energiei electrice, gazului, aburului și aerului condiționat (creșterea anuală în %)	1,2	19,0	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Productivitatea muncii ¹ în sectorul construcțiilor (creșterea anuală în %)	6,6	14,1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Numărul total de cereri de brevete ² per milion lucrători	2,4	3,4	3,5	4,0	n.a.	n.a.
Indicatori de politică	2003-2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aplicarea contractelor ³ (zile)	537	512	512	512	512	512
Timpul necesar pentru lansarea unei afaceri ³ (zile)	18	9	9	9	14	10
Cheltuieli C&D (% din PIB)	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5	n.a.
Proporția persoanelor cu nivel de studii până la învățământul terțiar (% din populația cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani)	11,4	16,0	16,8	18,1	20,4	21,8
Cheltuieli publice totale cu educația (% din PIB)	3,62	n.a.	4,24	3,53	n.a.	n.a.
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Reglementarea pieței produselor ⁴ , Global (Indice; 0=nereglementată; 6=cel mai reglementată)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Reglementarea pieței produselor ⁴ , Cu amănuntul (Indice; 0=nereglementată; 6=cel mai reglementată)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Reglementarea pieței produselor ⁴ , Industrii bazate pe rețele ⁵ (Indice; 0=nereglementată; 6=cel mai reglementată)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Note:

¹ Productivitatea muncii este definită drept valoarea adăugată brută (în prețuri constante) împărțită la numărul de lucrători.

² Numărul total de cereri de brevete depuse la Oficiul European de Brevete (OEB) per milion de lucrători.

³ Metodologiile, inclusiv ipotezele de lucru, pentru acest indicator sunt prezentate în detaliu pe site-ul <http://www.doingbusiness.org/methodology>.

⁴ Metodologiile privind indicatorii de reglementare a pieței produselor sunt prezentate în detaliu pe site-ul http://www.oecd.org/document/1/0,3746,en_2649_34323_2367297_1_1_1_1,00.html. Cei mai recenti indicatori disponibili de reglementare a pieței produselor se referă la 2003 și 2008, cu excepția industriilor bazate pe rețele.

⁵ Agregat Regulament privind energia, transporturile și comunicațiile (ETCR).

*cifra pentru 2007.

Sursă :

Comisia, Banca Mondială - Relații de afaceri (în ceea ce privește aplicarea contractelor și timpul necesar pentru lansarea unei afaceri) și OCDE (pentru indicatorii de reglementare a pieței produselor).

Tabelul X. Creșterea ecologică

		2002- 2006	2007	2008	2009	2010	2011
Performanța creșterii ecologice							
La nivel macroeconomic							
Intensitate energetică	kgep / €	0,78	0,66	0,61	0,58	0,58	0,58
Intensitatea CO2	kg / €	2,96	2,44	2,22	2,00	1,99	n.a.
Intensitatea resurselor (reciproca productivității resurselor)	kg / €	6,05	6,96	8,34	7,01	n.a.	n.a.
Intensitatea deșeurilor	kg / €	n.a.	n.a.	2,86	n.a.	3,59	n.a.
Balanța energetică a comerțului	% PIB	-2,6%	-2,6%	-2,9%	-1,6%	-2,2%	-2,7%
Pondereea energiei în IAPC	%	n.a.	19	18	17	17	18
Diferența dintre variația prețului energiei și inflație	%	n.a.	2,7999997	1,2999997	-0,5	-2	1
Taxe de mediu în comparație cu fiscalitatea muncii	raport	19,1%	17,8%	15,5%	16,1%	18,6%	n.a.
Taxe de mediu în comparație cu impozitele totale	raport	7,8%	7,2%	6,4%	7,1%	7,7%	n.a.
La nivel sectorial							
Intensitatea energetică a industriei	kgep/ €	0,54	0,42	0,40	0,29	0,29	n.a.
Pondereea în economie a sectoarelor industriale mari consumatoare de energie	% PIB	10,9	10,3	9,8	27,2	n.a.	n.a.
Prețurile energiei electrice pentru consumatorii industriali medii**	€ / kWh	n.a.	0,09	0,09	0,08	0,08	0,08
Prețurile gazelor naturale pentru consumatorii industriali medii***	€ / kWh	n.a.	0,03	0,03	0,02	0,02	0,02
Bugetul public de C&D în domeniul energiei	% PIB	n.a.	0,03%	0,03%	0,02%	0,01%	0,02%
Bugetul public de C&D pentru mediu	% PIB	n.a.	0,01%	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%
Rata de reciclare a deșeurilor municipale	raport	1,1%	0,4%	0,9%	1,1%	1,1%	n.a.
Pondereea emisiilor de gaze cu efect de seră acoperite de schema UE de comercializare a certificatelor de emisii*	%	n.a.	47,0%	44,4%	40,0%	39,8%	41,5%
Intensitatea energetică a sectorului transporturilor	kgep / €	n.a.	0,51	0,55	0,62	n.a.	n.a.
Intensitatea CO2 în sectorul transporturilor	kg / €	n.a.	1,49	1,62	1,81	n.a.	n.a.
Securitatea aprovizionării cu energie							
Dependența de energia importată	%	n.a.	31,5%	27,7%	20,2%	21,7%	21,3%
Diversificarea surselor de import de petrol	HHI	n.a.	0,30	0,36	0,34	0,27	n.a.
Diversificarea mixului energetic	HHI	n.a.	0,25	0,24	0,23	0,23	0,23
Pondereea energiilor din surse regenerabile în mixul energetic	%	n.a.	11,7%	13,2%	14,8%	16,4%	13,9%
<u>Note specifice în funcție de țară:</u> Anul 2012 nu este inclus în tabel din lipsă de date. <u>Explicație generală a elementelor din tabel:</u> Sursă: Eurostat, dacă nu se indică altceva; explicațiile ECFIN sunt date mai jos Toți indicatorii macroeconomici ai intensității sunt exprimați ca raport între o cantitate fizică și PIB (în prețurile din 2000) Intensitatea energetică: consumul intern brut de energie (în kgep) împărțit la PIB (în EUR) Intensitatea CO2: emisiile de gaze cu efect de seră (în kg de echivalent CO2) împărțite la PIB (în EUR) Intensitatea resurselor: consumul intern de materii (în kg) împărțit la PIB (în EUR) Intensitatea deșeurilor: deșeurile (în kg) împărțite la PIB (în EUR) Balanța energetică a comerțului: balanța exporturilor și importurilor de energie, exprimată în % din PIB Pondereea energiei în IAPC: ponderea elementelor energetice în coșul de consum utilizat la elaborarea IAPC Diferența dintre variația prețului energiei și inflație: componenta energetică a IAPC și inflația totală a IAPC (variația anuală, %) Taxe de mediu comparate cu fiscalitatea muncii sau cu impozitele totale: din baza de date a DG TAXUD „Tendințele impozitării în Uniunea Europeană” Intensitatea energetică a industriei: consumul energetic industrial final (în kgep) împărțit la valoarea adăugată brută a industriei (în EUR, la nivelul din 2005) Pondereea în economie a sectoarelor industriale mari consumatoare de energie: ponderea în PIB a valorii adăugate brute a sectoarelor industriale mari consumatoare de energie. Prețurile energiei electrice și gazelor naturale pentru consumatori industriali medii: tranșă de consum 500 - 2000MWh și 10000 - 100000 GJ; cifre excluzând TVA-ul. Rata de reciclare a deșeurilor municipale: raportul dintre deșeurile municipale reciclate și totalul deșeurilor municipale Bugetul public de C&D în domeniul energiei sau al mediului: cheltuielile publice de C&D (CCBSCD) pentru aceste categorii ca % din PIB Pondereea emisiilor de gaze cu efect de seră acoperite de schema UE de comercializare a certificatelor de emisii: pe baza emisiilor de gaze raportate AEM de statele membre (exclusiv LULUCF) Intensitatea energetică a sectorului transporturilor: consumul final de energie în sectorul transporturilor (în kgep) împărțit la valoarea adăugată brută a sectorului transporturilor (în EUR la nivelul din 2005) Intensitatea CO2 în sectorul transporturilor: emisiile de gaze cu efect de seră în sectorul transporturilor împărțite la valoarea adăugată brută a sectorului transporturilor Dependența de energia importată: importurile nete de energie împărțite la consumul intern brut de energie incl. buncărele internaționale Diversificarea surselor de importuri de petrol: indicele Herfindahl (HHI), calculat ca fiind suma pătratelor ponderilor pe piață ale țărilor de origine Diversificarea mixului energetic: indicele Herfindahl raportat la gazele naturale, totalul produselor petroliere, căldura produsă din surse nucleare, energii din surse regenerabile și combustibili solizi Pondereea energiilor din surse regenerabile în mixul energetic: ponderea procentuală în consumul intern brut de energie, exprimat în tone echivalent petrol *Cife provizorii furnizate de DG CLIMA. Cifrele finale vor fi disponibile pe data de 15.4. ** Pentru 2007 media dintre S1 și S2 în cazul DE, LU, NL, FI, SE și UK. Celelalte țări au doar S2. *** Pentru 2007 media dintre S1 și S2 în cazul IT, NL, FI, SE și UK. Celelalte țări au doar S2.							